270

— บทที่ ๑๖ —

ส่วนที่เรามาแยกเรียกกันว่า " **พรหม** " นั้น ก็มีความหมายเอาเพียงว่า เป็นผู้เสพย์ "รูปจิต" กับ "อรูปจิต" นี้ เช่นเดียวกัน ต่างกันก็แต่ว่า "รสชาติ" ที่เคยเสพย์ทั้งหลายนั้น **มันแยกไปจาก** "ความหลงใหลยึดติดเสพย์" ในรสชาติที่เป็นรสทางลิ้น อันมีเปรี้ยวหวานมันเค็มบ้าง กลิ่นทางจมูก อันมีหอมเหม็นบ้าง เสียงทางหู อันไพเราะหยาบคายบ้าง รูปทางตา อันมีสีสวยทรงงามบ้าง สัมผัสทางกาย อันมีเย็นชื่นใจ ร้อนถึงอกถึงใจ นุ่มเนียนนิ่มใจ หรือ แข็งดีถึงใจ กรอบดีอร่อยจังอะไรต่างๆ นานา ดังนี้บ้าง *(สภาพดั่งนี้ เรียกว่า "กาม")*

ส่วน**พรหม**นั้นไปยึดสร้าง "ความโลภ" เป็นรูปของ "ปริมาณ" และ "คุณ-ภาพ" อันมีความใหญ่ ความโต ความมาก ความกว้างขวางขจายแผ่ออก ดังนี้เป็นต้น และสูงขึ้นไปก็มีความโก้โอ่อ่า ความเด่น ความดัง ความมีศักดิ์ชั้น ความมีฤทธิ์มีอำนาจ จนกระทั่งสูงสุดก็โลภใน "คุณงามความดี" ต่างๆ ตั้งแต่เล็กน้อยไปจนกระทั่งสูงขึ้นๆ เป็นคุณงามความดี คือ เป็นผู้รู้จักไม่เอา ไม่เสพย์ ไม่สะสม ไม่สร้างสิ่งใดเพื่อตน แต่จะสร้างให้มากๆๆๆ เพื่อผู้อื่นให้หมด เป็นแต่ผู้มีแต่เมตตา–กรุณา–มุทิตา–อุเบกขา

แม้จะหลงเสพย์ หลงเป็นความสุขอยู่ เพราะยึดบั้นเอาสภาวะ "รูปร่าง" ของปริมาณ หรือ คุณภาพต่างๆ ดังกล่าวแล้ว เป็นต้นนี้ (ที่จริงมีละเอียดยิ่งกว่ากล่าวตัวอย่างออกมานี้อีก) ก็ล้วนยังเป็นผู้**สร้าง " อายุ "** ให้แก่ "**ชีวิตสัตว์โลก**" **ขนิดหนึ่งที่เรียกว่า "พรหม" อยู่ทั้งสิ้น** นานเท่าที่ตนยึด ตนเสพย์ ตนหลงว่าเป็น "สุข" ในคุณธรรมต่างๆ เหล่านั้น เท่านั้นๆ นั่นแล

271

ดังนั้น ที่ได้เคยอธิบายมาแล้วว่า "**พรหมเสพย์กาม**" **ก็ยังมี** ก็จงคิดให้ดีนึกให้ออกว่า ในความใหญ่ ความโต ความมาก ความกว้างขวางขจายแผ่ออกใดที่มี "คุณภาพ" ของ ความหลง รูป–เสียง–กลิ่น–รส–สัมผัส ผสมผสานฉาบทาพอกอยู่ ก็นั่นแหละคือ "พรหม" ยังไม่สูง พรหมยังมีเชื้อของ "กามคุณ" เจือปนอยู่ หรือในความโก้โอ่อ่า ความเด่น ความดัง ความมีศักดิ์มีชั้น ความมีฤทธิ์–อำนาจใดที่มี "คุณภาพ" ของ ความหลง รูป–เสียง–กลิ่น–รส–สัมผัส แทรกซึมปนเปอยู่ในอารมณ์เข้าไป แล้วเป็นสุขอยู่ด้วย ก็นั่นแหละคือ "พรหม" ที่ยังเสพย์กามอยู่ และที่สุด แม้ใน "คุณงามความดี" ใดๆ เราก็จะต้องเพ่งเล็งอยู่แต่ในจุดแห่งคุณงามความดีที่แท้ๆ จริงๆ นั้น ให้ถูกตัวตรงกับสภาวะให้ชัดๆ เจนๆ ให้ได้ทีเดียว อย่าให้มี "ความหลง" ยินดี ชื่นชอบ ใคร่อยาก หรือ รำคาญขุ่น โกรธแค้น อาฆาต เพราะมีเศษเสี้ยวของ "กามคุณ ๕" เข้าไปเจือปนอยู่ มีฤทธิ์ในจิตเราเป็นอันขาด จึงจะเป็น "พรหม" ที่บริสุทธิ์แท้ไม่มีแม้อนุสัย หรือ อาสวะของกามคุณ เข้าไปมีส่วนมีเศษธุลีเกลือกกลั้วอยู่ด้วยจริงๆ

ซึ่งมันจะแยกขาดจากจิตอย่างสนิทแท้จริงนั้นยากยิ่งแค่ใด ผู้อ่านผู้ฟังก็ลองคิดดูดีๆ เถอะ **เมื่อเข้าใจละเอียดเราจะได้ไม่เที่ยวไปเพ่งโทสใครๆ มากนัก ประเดี๋ยวตนจะกลายเป็นผู้ไปคอยจับผิดผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ที่ยังเหลือเพียงแค่เศษเสี้ยวธุลีของกิเลส–ตัณหาเล็กๆ น้อยๆ อันยังหลงเหลืออยู่ในพระอริยะบางองค์ แล้วมาตีค่าว่า ท่านยังไม่บรรลุ ยังไม่ได้ขั้นได้อริยะอะไรหรอก ! เพราะ "ความไม่รู้" (อวิชชา) ของตน ก็จะก่อความเสียหายหนักใหญ่ ตนก็จะถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เนื่องมาแต่ติเตียนพระอริยเจ้า ยึดถือการกระทำด้วยอำนาจมิจฉาทิฏฐิ ซ้ำการโฆษณาป่าวร้องของตนจักเกิดผล ทำให้ผู้คนอื่นเขาหลงเชื่อตาม "ความไม่รู้" (อวิชชา) ของตน ก็เป็นการชี้ชวนชักชวนให้คนอื่นพลอยตกนรกตามตนไปอีก ทางแห่งศาสนาเบี่ยวเบนไปอีก กรรมหนักหนาจริงๆ ให้ระวังตนดีๆ เถิด !**

เพราะรายละเอียดของฌานก็ดี มรรคก็ดี ผลก็ดี มันไม่ใช่เรื่องจะรู้ได้ด้วย "ปัญญา" ขั้นต้นๆ เป็นอันขาด มันเป็น "ปัญญาญาณ" ขั้นอุตตริมนุสสธรรม คือ

272

เป็นความเก่งเยี่ยมพิเศษ ยิ่งกว่ามนุษย์ธรรมดาๆ จริงๆ *ผู้ใดประกาศว่า เขารู้ เขาบรรลุ ก็อย่าเพิ่งไป* **หมั่นไส้** หรือ อย่าเพิ่งรีบไปติเตียน ล่วงละเมิดเขาเข้าง่ายๆ เป็นอันขาด เมื่อตนยังไม่มีภูมิจะประกาศตนเป็นอริยะได้เช่นเขา ! จะต้องระวังให้มาก ! **และผู้ใดไม่มีในตนจริงๆแล้ว ขึ้นประกาศ ก็จงระวังเถอะ เป็นคนหัวขาดเอาจริงๆ ด้วย ! เป็นพระ ก็ปาราชิก เป็นคน ที่ยังไม่ผ่านพิธีบวช ก็เลวต่ำขั้นต้องกุดหัวเอาจริงๆ เพราะเป็นการทำลายสังคมปวงชนร้ายกาจนัก เป็นนักหลอกลวงขั้นปลอมตน หรือ ประหนึ่งยกตนประกาศตนเป็นกษัตริย์ ทั้งๆ ที่ตนเป็นแค่คนสามัญ โทษหนักปานใด ? ผู้อวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ก็โทษหนักปานนั้น หรือ ยิ่งกว่าเสียอีก !**

และดังได้อธิบายผ่านมาแล้ว แม้เราจะเป็นผู้ "มีคุณงามความดี" สร้างแต่คุณงามความดีได้โดยแท้จริงแล้ว จะเป็นได้ถึงขนาดขั้น "ปิตมห" **เราก็ยังจะไม่สร้าง "อายุ" ให้แก่จิตของเรา** ในการ "หลงยึดยินดีอิ่มเอม" ในผลของคุณงามความดีนั้นๆ จนมันเป็น "สัตว์โลก" ผู้หลงแต่ "ปีติ" ก็จะไม่ทำ จะลดจะวาง **จะไม่ให้ "อุปาทานจิต" เกิดมี "อายุ" ได้โดยจริง** ให้ได้ และแม้ "ปัสสัทธิ" อันคือ จิตที่หลง "ความสงบ" ความไม่คลุกคลี ความวิเวกโดดเดี่ยว **เราก็จะไม่สร้าง "อายุ" ใส่จิต** เพราะหลง "ปัสสัทธิ" ดังกล่าวให้เป็น "อุปาทานจิต" แห่งตนจริงๆ ให้ได้อีก และที่สุดแม้ "สุข" ใดๆ และแม้ "อุเบกขา" ใดๆ หรือ ยิ่งจะเป็น "ความรู้" ชั้นยอดเยี่ยมใดๆ ของเรา ก็ตาม ก็เช่นเดียวกัน เราจะไม่หลงตัวหลงตน **จะไม่หลงสร้าง "อายุ" ให้แก่จิตของตน** ไปมัวเมา ระเริงชื่นชม หลงปั้นลมๆ แล้งๆ เหล่านั้น ใส่จิตให้เป็น "อุปาทานจิต" เป็นที่สุดแห่งที่สุด ให้ได้ เราก็จะได้ชื่อว่า เป็นผู้ไม่มี "ตัวตน" ใดๆ ในตน **เป็นผู้หมดชีวิตของ "สัตว์โลก" ชนิดใดๆ ในตนจริงๆ ได้** เป็นผู้หยั่งรู้อยู่ในความเป็น "อกาลิโก" อย่างแท้ๆ จริงๆ

ผู้ใดรู้ "อายุ" อย่างแท้ ผู้ใดเข้าใจคำว่า "อายุ" ได้อย่างจริง ทั้งผู้นั้นทำ "อายุ" ให้แก่ความเป็นสัตว์โลก แม้ที่สุด "สัตว์โลก" ที่มีความเป็นพรหม

273

ชั้น "ปิตมห" ให้แก่ตน ได้ตรง ถูกต้อง อย่างบริสุทธิ์ ได้แล้วโดยจริง ผู้นั้น **จึงคือ "พระผู้สร้าง" ที่แท้ "พระเจ้า" ที่จริง "พระพรหมยอดของพระพรหม" แน่ๆ ชัดๆ** *เป็นยอดแห่ง* **"ทิพเพน อายุนา"** *คือ เป็นผู้ได้ "อายุ" หรือ สร้างอายุให้แก่ตนได้อย่างไม่ยาก เป็นผู้มีอายุทิพย์* และอายุชั้นสูงสุดด้วย

และถ้าผู้ใดไปหลงสร้าง **อายุทิพย์** ให้ได้ ในความเป็น "สัตว์โลก" ชนิดอื่น เช่น "เทวดาเสพย์กาม" ก็เรียกว่า มี "อายุทิพย์" เหมือนกัน แต่คนละชั้น (พระอริยเจ้าขั้นสูง ดับ "อายุ" สัตว์โลกชั้นเทวดาเสพย์กามนี้ เด็ดขาดแล้ว) แต่ถ้าผู้นั้น "ดับ" ความเป็นสัตว์โลกนี้ให้แก่ตน ไม่ได้ โดยที่สุด ยังหลงอยู่แม้เป็นแค่ "อุเบกขาพรหม" ก็คงยังเป็น "สุทัสสีพรหม" หรือ ถ้าเหลือน้อยที่สุด ก็เป็น "อกนิฏฐาพรหม" ดั่งได้อธิบายโดยละเอียดผ่านมาแล้วโดยแท้จริง ตามดวง "จิต" นั้นๆ ของคนผู้นั้นทุกคน

ผู้ทำให้แก่ตนได้จริง และแล้วก็ "ดับ" ให้แก่ตนได้จริง จึงคือผู้บรรลุแท้ เป็นผู้มี "อายุ" ที่แน่นอน หรือ เป็นผู้อยู่เหนือคำว่า "อายุ" (นิยตายุกะ) เพราะสามารถ "ดับ" ความมีอายุให้แก่การเป็นสัตว์โลก หรือ การก่อสังขาร (หมายเอามโนสังขารเป็นที่สุด) ของตน ได้อย่างเด็ดขาด ทุกเมื่อ ตามต้องการโดยแท้จริง นี่แลคือ ผู้บรรลุแท้ และผู้บรรลุในที่นี้ ก็ไม่ได้หมายถึงผู้บรรลุ "อภิญญา" อื่นๆ อันนอกจาก "อาสวักขยญาณ" (พ้นอาสวะกิเลส หรือ ดับความเป็นสัตว์โลกให้แก่ตนได้ แม้เป็นพรหมขั้นสูงสุดด้วย)

หรือ ยิ่งบรรลุ **"นิโรธฌานแบบโลกีย์"** แล้ว ก็ยิ่งไม่ใช่เรื่องจำเป็นอะไรนักหนาที่จะไปมัวงม ใครทำได้ก็ได้ไป เป็นเพียง "กำไร" แบบโลกๆ ข้อสำคัญระวังแต่ว่า **อย่าไปเสพย์ติดมันเข้าก็แล้วกัน** เพราะมันเป็นเรื่องชวนติดชวนหลงอย่างง่าย หว่าเสพย์ติดแน่นเหนียวคลายยากละยากอย่างร้ายกาจ เนื่องด้วยมันเป็นเรื่องของ "อายุ" ชั้นละเอียดลึกซึ้งสุขุมมาก อีกประการหนึ่ง เป็นเรื่องของ *"อรูปจิต" ที่ซ้อนแฝงสุด อยู่ใน "รูปจิต" ขั้น "อตีตภวังค์" อีกทีหนึ่ง*

274

ที่คนหลงนักหนา และ**ยังทะลวงทะลุจุดนี้กัน ได้ยากยิ่งจริงๆ** แม้ในสมัยพระพุทธกาล หรือ ก่อนพุทธกาล (ยิ่งมิแยะ) และหรือ แม้ปัจจุบันนี้ ก็ยังคงเป็นเช่นเดียวกัน

ดังนั้น **ผู้เข้าใจยังไม่ได้อย่างแท้** จึงยังหลงสร้าง **"อายุ"** ให้แก่ **"จิต" ชนิดนี้**กันอยู่ เพราะความ**ไม่รู้**จริงๆ แล้วก็ได้พากเพียรอธิบายคำสอนเป็น **"อาคม"** (อักษรภาษาที่เพิ่มเติมเข้ามาของอาจารย์ มหาอาจารย์รุ่นหลังๆ) เป็นคัมภีร์ เป็นปริยัติแทรกซ้อนต่อเติมขึ้นมา กลบเกลื่อนคำอธิบายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้สภาวะแห่งความแท้จริง "เพี้ยน" เบี่ยง เฉออกไป ออกไป (จึงควรระวังให้มากสำหรับผู้ยังไม่แจ้งจริง) สุดท้าย ก็ไป "ยึด" อยู่ที่ "อัตตา" จุดหนึ่ง คือ "นิโรธสมาบัติ" (ที่เป็นโลกียสมาบัติ) โดยปัญญาของผู้ติดยึดอยู่แค่ "นิโรธสมาบัติ" นั้นๆ เอง เป็นผู้แจกแจง ชี้ชวน**ให้คนหลง**เข้าไปยึดเอาจุดนี้ เป็น "ปรมาตมัน" *ซึ่งก็เลยจะปล่อยจิตให้เป็นไปตามธรรม* จะ**มีปัญญารู้แจ้งแทงทะลุ** *"อนัตตาธรรม" ขั้นสุดยอดกัน ไม่ได้สักที* กลายเป็นติด "ปีสสัทธิ" ติด "อุเบกขา" ติด "อสัญญีพรหม" หลงเสพย์เป็น "สุข" (โลกธรรม) จึงเข้าสู่ "โลกุตตระ" กันไม่ถูก ไม่เป็น ไม่ได้ อยู่นั่นเอง ก็กลายเป็นผู้ไม่มีประโยชน์แก่โลกเลย เพราะเสพย์สุขแต่ส่วนตน กลายเป็นผู้เห็นแก่ตัว ขี้เกียจ เป็นคนถ่วงโลก ไปจนตาย **เลยพลอยให้คำกล่าวหานั้น พาดพิงมาถึง "พุทธศาสนา" ไปด้วย** ศาสนาพุทธไม่ได้สอนคนให้เป็นไปเพื่อความขี้เกียจเลยจริงๆ ขอให้ช่วยๆ กันทำความเข้าใจให้ตรงด้วยเถิด เทอญ

ผู้ใฝ่เสพย์ "นิโรธสมาบัติ" แบบหลับตา "ดับจิต" ดังได้อธิบายมาก่อนแล้วนั้น *(ซึ่ง* **"นิโรธสมาบัติ"** *เช่นนี้ พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่า* **"อภิสัญญานิโรธ"** *คือ การดับสัญญาลงไปให้ยิ่ง ที่สุด เป็นที่สุด อันไม่จำเป็นจะต้องผ่าน* "เนวสัญญานาสัญญายตนะฌาน" *เลยก็ได้ พอผ่าน* "อากิญจัญญายตนะฌาน" *แล้วก็ทำ* **"อภิสัญญานิโรธ"** *ต่อไปเลย ตามที่พระพุทธองค์ได้ทรงอธิบายไว้ใน "โปฏฐปาทสูตร" ทีฆ. สีลขันธ. ซึ่งเป็นการแสดงละเอียดแม้แต่ "เหตุแห่งการดับสัญญา" อย่างชัดเจน กระนั้นก็ดี ก็ยังมี*อรรถกถาจารย์ไปเขียนอธิบายผิดๆ เพี้ยนๆ แก้คำ

275

อธิบายของพระพุทธพจน์เสียอีก *เพราะความยังหยั่งไม่ถึง "สภาวะธรรม" นั้น แล้วตนก็เลยคิดคะเนเดา ("ตักกี โหติ วีมังสี" หรือ "จินตาญาณ") คำนวณเอา ซึ่งก็ดูเข้าที แต่มันไม่จริง ! เลยกลายเป็นไป "ตู่" พระพุทธเจ้าว่า พระองค์ไม่ตรัสละเอียด ตรัสข้าม ๆ ไปเสียเลย ก็ใครจะละเอียดลออเท่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีก ? พระอรรถกถาจารย์หนะหรือ ? คือ ผู้ละเอียดกว่า ?! และแม้แต่คำสอนของพระองค์ทรงสอนสาวก ก็ยังสอนไว้ว่า การกล่าวธรรมนั้น ให้กล่าวให้ถ้วน* ต้น–กลาง–ปลาย *อย่ากล่าวตัดลัดความ พระอรรถกถาจารย์ยังอุตส่าห์ไปตู่พระบรมศาสดาได้ว่า พระองค์ทรงกล่าวตัดลัดความ***แล้วคนรุ่นหลังก็หลงเชื่อตามอรรถกถาจารย์** *จึงพลอยทำให้ "ธรรมะ" เพี้ยนเฉออกไปเรื่อย ๆ เพราะอรรถกถา ฎีกา ฯลฯ ต่าง ๆ นั้นเองแหละแยะ* จงใช้ปัญญา *ให้สำคัญ และ ปฏิบัติกันให้จริง อรรถกถาจารย์มีประโยชน์มากมหันต์ แต่ที่เป็นโทษก็มีอยู่มากอนันต์ เช่นกัน)*

"นิโรธสมาบัติ" แบบหลับตา "ดับจิต" นั้น เมื่อผู้ใดทำตนให้ "จิต" ดับลง ๆ จน "ไม่รับรู้" อะไรเลย ผ่านพ้นทวารกามทั้ง ๕ เข้าไปรู้อยู่เพียงมโนทวาร จนกระทั่งแม้ในมโนทวาร ก็ "ดับ" อีก ตนพ้นสภาวะ "รู้" แล้ว หมดความรู้สึกเกลี้ยง "ดับสัญญา" เรียกว่า "อสัญญีสัตว์" เป็น "ตัวตน" (อัตตา) ชนิดหนึ่ง ที่มีแต่ "**อดีตภวังค์**" คือ **ภพที่ตนเองรับรู้ไม่ได้แล้ว** (เป็นสภาพที่ตนไม่รู้ไตรลักษณ์ของ "จิต" ในแดนนั้นของตนได้แล้ว แต่มันก็มีภพมีชาติอยู่ในตนนี่แหละ) หรือ แม้ภพข้างนอกตัวเรา (หมายถึงนอกทั้งใจ นอกทั้งกายของผู้ทำอภิสัญญานิโรธสมาบัติด้วย) คือ บนโลกมนุษย์เป็น ๆ ทั้งหลาย แท้ ๆ นั้น เขาก็ยังมีชีวิตขวักไขว่ค้นวุ่นกันไปมาอยู่อย่างแรง ตนก็ไม่รับรู้เอาจริง ๆ ด้วยแล้ว

ขณะนั้นชื่อว่า ตนเข้าไปเสพย์ความสงบ เสพย์ความหยุด เสพย์ความนิ่ง เสพย์สิ่งที่ **ไม่มีชีวิตแห่งจิตใจ** (แต่ยังมีชีวิตแห่งร่างกายอยู่ "อายุ" ของร่างกายจึงยังมีด้วย *(คือ ยังไม่ตายจริง)* หว่าเราจะไม่อธิบายอายุทางกายกันล่ะ เพราะในขณะนี้ ใคร่จะเน้นให้เข้าใจในด้านสภาวะ "อายุ" ทาง "จิต" ที่ลึกซึ้งกว่า) ซึ่งยังเป็นผู้ยังไม่ตาย ยังเป็นสัตว์โลกที่**เสพย์ "รูป" (อยู่ชัด ๆ)** และกำลังอยู่ในสภาวะ**ไร้ "นาม"** ที่เรียกด้วย**ภาษา**กันเท่านั้นว่า "จิต" หรือ "วิญญาณ" ชัด ๆ

276

แต่ "จิต–วิญญาณ" ขณะนั้น อยู่ในภาวะไม่รู้อะไร ! สมความเป็น "จิต" เป็น "วิญญาณ" เลย ณ บัดนั้น

ซึ่งแท้จริงแล้ว ยังมี "นาม" ยังมี "จิต" มี "วิญญาณ" ของผู้นั้นเอง แฝงอยู่ในนั้น มันยังทำงานอยู่ด้วยซ้ำไป หว่าเจ้าตัวไม่อาจรู้ จึงเรียกผู้เสพย์นี้ว่า "รูปพรหม" หรือ "รูปสัตว์" หรือ "อสัญญีสัตว์" คือ **สัตว์ที่มีชีวิต แต่ไม่เรียกว่า มี "จิต" หรือ แม้ที่สุดดูเหมือนว่า ไม่มี "สัญญา"** แต่มี เพราะแท้จริง ยังมี "อุปาทานจิต" อยู่ ยังมี "อดีตสัญญา" อยู่ หรือ ยังมีความจำ ยังมีความกำหนดมุ่งหมายในตนอยู่ คือ *กำหนดให้ตน* **"อยู่ในสภาพไม่รับรู้อะไร"** *อยู่* นั่นไง ! และก็พยายามทำให้ได้ตามกำหนดนั้นอยู่ทีเดียว **หากเป็นสัตว์ที่เสพย์ดิ่งนิ่งสมใจที่กำหนดอยู่นานเท่าใด ก็เป็น "พรหม" ที่กลิ้งโค่โร่แน่นิ่งอยู่อย่างนั้น มี "อายุ" นานเท่านั้นๆ** (มิใช่หมายเอาที่ร่างกายดอกนะ ตามให้ดี) **คือ สร้าง "เวลา" ให้แก่สิ่งที่ยังไม่มี "อย่างนั้น"** *(สมมุติสำหรับตน)* **ให้มี "อย่างนั้น" ขึ้นมา**

กล่าวคือ **ทำความไม่มีอะไร**ให้ตกตะกอนเป็น "อุปาทานจิต" ซึ่งสั่งสมยึดใส่ลงใน "*ภวังค์*" (ขณะนี้ไม่ใช่ "ภวังคจลนะ" แต่เป็น "อดีตภวังค์" แท้ๆ) ให้เป็นผู้รับ คือ รับเก็บและรับทำอยู่ทีเดียว และที่จริง ก็มี "รู้" ร่วมอยู่ด้วย แต่*มัน "รู้" อยู่ซ้อนกับ "ไม่รู้"* หรือ "รู้" ก่อน "ไม่รู้" กับ "รู้" หลัง "ไม่รู้" จึงเรียกว่า "รู้" เป็นอดีตของ "ภวังค์" หรือ ออกจาก "ภวังค์" แล้ว ค่อยระลึกย้อน "รู้" *ภวังค์ (ซึ่งก็คือ "อดีต")* บาลีจึงเรียกจิตนี้ว่า "อดีตภวังค์" นั่นเอง (*ผู้ไม่มีญาณละเอียดลึกจนสามารถหยั่งลงสู่ "ภวังคจิต" เหล่านี้ได้* จะอาจสามารถรู้สิ่งนี้เรื่องนี้ไม่ได้เด็ดขาด จึงควรระวัง อย่าพยายามหาเรื่องอวดอุตริมนุสสธรรมกันเป็นอันขาด)

มันเป็นการสั่งสมสร้างก่อความสามารถของ "จิต" หรือ "วิญญาณธาตุ" ชนิดหนึ่ง ที่ละเอียดสุขุมยิ่งขึ้นเรื่อยๆ (อันเป็น "อุปาทานจิต" ดังกล่าวแล้ว) ยิ่งทำมากๆ ขึ้นเท่าใด ผู้นั้นก็**ยิ่งยึดยิ่งติด** ก็ยิ่งได้ความเป็น "**อสัญญีสัตว์**" ซึ่งที่จริงมันก็คือ *สิ่งที่มีชีวิตแท้ๆ มีพลังงานแห่ง "ความเป็น" อยู่แท้ๆ แต่ไม่สามารถรู้อะไรเอาเสียเลย เพราะไปกดข่มมันไว้ ไม่ให้ "ธาตุรู้" มันทำงาน "รู้"*

ตามหน้าที่ของมันเสียนี่ ! อันเป็นการก่อเกิดสัตว์โลกอีกชนิดหนึ่ง ให้แก่ตัวเองมากขึ้น นานขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเท่ากับเพิ่มจิตวิญญาณในลักษณะสัตว์โลกชนิดหนึ่ง **ที่มีธาตุรู้แต่ไม่รู้อะไร** ให้มันสั่งสมตกตะกอนเพิ่มขึ้นทุกที ๆ

นั่นคือ **ผู้เป็นเจ้าของ "อายุ" แห่งสัตว์ชนิดหนึ่ง** ซึ่งประกอบด้วย "กาละ" หรือ ผู้ได้ชื่อว่า "กาลิโก" เป็นผู้ทำตนเองให้มี "ปวัตติกาล" (การยืดยาวเป็นเวลาเพิ่มดำเนินสภาพนั้นต่อไป) ในลักษณะหนึ่ง ทำ "จุติปฏิสนธิ" ก่อตัวก่อตนขึ้น ให้มี "อัตตา" ตัวตน ให้ตั้งมั่น ให้เด็ดขาด ให้เก่งขึ้น ๆ เราจะไม่เรียก "ปฏิสนธิ-วิญญาณ" ก็ได้ ก็เรียกเสียว่า "กัมมชรูปปฏิสนธิ" หรือ "รูปปฏิสนธิ" ซึ่งแท้จริงก็ยังมี "นามปฏิสนธิ" **หว่ามันเป็น "อรูป" เกินไป** ที่คนผู้ไม่มี "สภาวะธรรม" ไม่มี "เจโตปริยญาณ" จะสามารถหยั่งรู้ หยั่งแจ้งได้ เพราะถึงอย่างไร ๆ ผู้ทำสภาพนั้น ให้แก่ตน หรือ ผู้รับสภาพนั้น ก็คือ คนผู้กำลังเพิ่มความเก่งให้แก่ "จิต" ของตน

คือ กำลังเพิ่มความเก่งให้แก่ "จิต" ที่กำลังประกอบ "กรรม" ให้แก่ตนด้วยการจัด "อุตุ" ในตน ปรับปรุง "สังขาร" ดิน น้ำ ไฟ ลม (โดยเฉพาะไฟ ลม) ในตน ให้แก่ตน ทำ "ภพ" (อสัญญีภพ) หรือ ทำแดนเกิดให้แก่ตน ทั้งปรุงแต่ง "อาหาร" เลี้ยงตนอยู่ ด้วยความสามารถยิ่ง "อาหาร" นั้น ก็ประกอบไปด้วย "มนสิการ" อันเปรียบได้ดั่ง "พยัญชนะ" (คือ "รูป" หรือ เนื้อ หรือ ข้าว) ซึ่งสภาวะนั้น ก็ได้แก่ "การใส่ใจยิ่ง" อีกส่วนหนึ่งสิ่งหนึ่งที่เป็นส่วนประกอบ ก็คือ "อารมณ์" อันเปรียบได้ดั่ง "สูปะ" (คือ "นาม" หรือน้ำ หรือแกง) ซึ่งสภาวะนั้น ก็ได้แก่ "ความรับรู้อยู่ในจิต" (แต่มัน**รู้อย่างไม่รู้** คือ มันทำงานเสพย์อยู่ใน "อดีตภวังค์" ของผู้สั่งสมนี้) และมีจุดมุ่งหมายในการปรุง เพื่อจะให้เป็นยอดอาหาร ที่มีทั้งสภาวะ และ ชื่ออันเรียกว่า "วัตถุ" เป็น "ที่สุดแห่งอาหาร" ดังนั้น เมื่อได้สภาวะแห่งความเป็น "วัตถุ" หรือ เป็น "รูปนิ่ง ๆ ดับ ๆ" สนิทขึ้น ๆ เท่าใด ๆ ในตน ก็ยิ่งคือ เพิ่มชีวิตให้แก่ "อุปาทานจิต" ชนิดที่ยังไม่เคยเกิดเลย ไม่เคยเป็นเลย ไม่เคยมีเลย ในตน เข้าไปเท่านั้น ๆ หรือถ้าผู้ที่เคยเกิด เคยเป็น เคยมีแล้ว ก็เพิ่ม ก็สั่งสม ทำความยึดให้แน่นเข้า มากเข้า มันก็ยิ่งคือ

278

ทำสิ่งนั้น ก่อสิ่งนั้น ก่อเรื่องนั้น เสริมชีวิตนั้น ให้ใหญ่ ให้ยิ่งขึ้น **มันเป็นการจับยึด หรือ ก่อ "สิ่งที่เรายังไม่มี" ให้เป็นตนเป็นตัวขึ้น แก่เราเอง มันเป็น "ภวตัณหา" โดยจริงโดยแท้ และมันคือ การสร้าง "อัตตา" ขึ้นมาเสพย์สมสุขสม อย่างจริงชัดที่สุด**

การก่อรูป จะเริ่มต้นจาก "อรูปราคะ" ก่อน เมื่อเป็นตัวเป็นตนเป็นรูปแล้ว (โดยผู้ทำผู้ฝึกนั่นแหละจะรู้เองว่า ตนทำได้แล้ว หรือยัง) ก็จะเป็น "รูปราคะ" อันชำนิชำนาญขึ้น หรือ ชัด ๆ เจน ๆ ขึ้น และจะเรียกว่า "**รูปราคะ**" *เมื่อหมายเอาว่า อยากเสพย์ "วัตถุ" ที่แข็งทื่อนิ่งอยู่* จะเรียกว่า "**อรูปราคะ**" *เมื่อหมายเอาว่า อยากเสพย์ "อรูป" ที่ว่าง เบา ดับ สงบ สบาย ไม่รับรู้อะไรเลยอย่างสนิท*

คือ ไม่มี "ภพ" (ภว) ก็พากเพียรอยากได้ "ภพ" แล้วก็สร้างเอาจนได้ ทำลม ๆ แล้ง ๆ ให้เป็นตะกอน ปั้น "อรูป" แท้ ๆ (คือ จากไม่มีอะไรเลย) ให้เป็น "อรูปมยอัตตา" (คือ เริ่มมีลักษณะลาง ๆ เบาบางเป็นตัวตนขึ้นแล้ว) **จนสำเร็จลงในจิตเป็นสภาพนั้น ๆ ชัดเจนเห็นแจ้งได้ทีใด ก็เรียกได้ว่า เป็น "มโนมยอัตตา" ทีนั้น นั่นเอง** ผู้ทำสำเร็จเรียกว่า ผู้นั้นบรรลุ หรือ ผู้นั้นได้แล้วเฉพาะตน (ปฏิลาโภ) มันก็เป็น "รูป" หรือ จะเรียกว่า "อรูป" ก็ตามแต่สภาพแห่งความเป็นจริง ถ้าเรียกว่า "อรูป" ก็หมายความว่า มันยังรู้เห็นได้ยากสำหรับตน ยังเป็นเพียง "อาการ" ยังไม่เป็นตัวตนมากมาย จนจะเรียกได้ว่า "นิมิต" ถ้าเรียกว่า "รูป" ก็หมายความว่า ผู้รู้เห็นนั้น รู้เห็นได้ชัดแล้ว เรียกว่า "นิมิต"

ซึ่งทำ**ความเป็น "วัตถุ"** ให้แก่เจ้าของผู้สร้างนั้น เสพย์ ผู้นั้นพึงรับสัมผัสเอาแต่ผู้เดียวประสพผล หรือ สำเร็จบรรลุอยู่ แต่ในความรับรู้ ของเจ้าของเองเท่านั้น แม้เจ้าตัวจะยืนยันว่า **ตัวเอง "ไม่รู้ตัว" แล้ว** เป็น "อกาลิโก" คือ หมดแล้ว ดับแล้ว ไม่มี "เวลา" เลย เหมือนว่า "สันตติ" (ความสืบต่อ) มันมีอยู่แค่ ก่อนเข้าสู่จุด "นิโรธสมาบัติ" ที่เป็น "อสัญญี" สนิท (*ซึ่งจะขอเรียกว่า "อภิสัญญานิโรธสมาบัติ"*) กับ ออกมารับ "สัญญา" ตอนออกจาก "อภิสัญญานิโรธสมาบัติ" โดยตีราคาช่วงนั้นของ "อายุ" สำหรับท่านผู้นี้เป็น "สูญ" (สุญญตา) กล่าวคือ *ในระหว่างก่อนเข้าสู่สภาพ "อสัญญี" จนถึงออกจาก "อสัญญี" มาเป็นคนมีสภาพ*

รับรู้ตามเดิมนั้น นับช่วงนั้นเป็น "สูญ" **ไม่มี "อายุ"** ว่างั้นเถอะ ! ถึงกระนั้นก็เถอะ มองอย่างเผิน ๆ หยาบ ๆ ก็เห็นอยู่แล้วว่า ยังคงเวียนตายเวียนเกิดอยู่ นั่นเอง ยังไม่ใช่คนตายดับสนิทหมด "อายุ" จริง ๆ เสียเมื่อไหร่ ? ทั้งสภาพ "กาย" ที่ทำเป็น "นิ่งแข็ง" ทั้งสภาพ "จิต" ที่ทำเป็น "ดับอายุ" (ที่จริงไม่รับรู้) นั้น มัน "สูญอายุ" จริงที่ไหนกัน ? มันก็ยังวนเวียนสร้าง "ภพ" เสพย์ แล้วก็ต้องออกจาก "ภพ" มันมี "สูญ" ถาวร มี "นิโรธ" ถาวร หรือ ไม่ต้องทำตายไม่ต้องทำเกิด ให้เวียนวนอีก เป็นสภาพไม่ต้องสร้าง "รูปเสพย์" ไม่ต้อง "เสพย์รส" อีก ได้ที่ไหนกัน ? แม้จะยืนยันว่า ไม่เอา "นาม" เป็นอายุเสพย์ ก็ยังเอา "รูป" เป็นอายุ "เสพย์" อยู่นั่นเอง ผู้รู้ทั้งหลายจึงจัด "นิโรธสมาบัติ" แบบนี้ ให้อยู่ในภูมิ "รูปพรหม" ภูมิที่ ๑๑ เท่านั้น (คือ "อสัญญายตนะพรหม") ก็ถูกแล้ว เพราะยังหลุดยังพ้นไปไม่ได้จริง ๆ ยังไม่ใช่ **ผู้อยู่เหนือ คำว่า "อายุ"** หรือ **"นิยตายุกะ"** หรอก ยังเป็นเพียงผู้มี **"อายุทิพย์"** **ยังสร้าง "อายุ" เสพย์อยู่แท้ ๆ** หรือคือ ผู้เป็นได้แค่ **"ทิพเพน อายุนา"** เท่านั้น จริง ๆ

และแม้จะมองอย่างละเอียด อ่านย้อนเข้าไปหาสภาพ "สูญ" กัน ก็จะทราบเถิดว่า ท่านผู้นี้มี "สูญ" นั่นแหละ เป็น **"อารมณ์"** เป็น**วัตถุ** เป็น**มนสิการ** มันจึงคือ *"อาหาร" ที่ท่านหลงยึด หลงเสพย์ หลงสร้าง หลงประกอบ หลงก่อให้ตน (อัตตา โดยเฉพาะ "จิต") อยู่ โดย* **"กรรม"** *(คือ การกระทำตามอุบายวิธีที่ต้องนั่งเข้า "ฌาน" นั่นเอง) โดย* **"จิต"** *(คือ การกระทำความดับให้กับจิตเข้าไปเรื่อย ๆ) ทั้งโดย* **"อุตุ"** *(คือ การระงับกายสังขาร วจีสังขาร มโนสังขาร ลง อันมีส่วนปรุงของ ดิน น้ำ ไฟ ลม นั่นเอง) ด้วย* ซึ่งมีวิธีทำคือ โน้มจิตให้ "มนสิการ" เข้าไป เป็น "วัตถุ" แล้วก็เสพย์ใน "อารมณ์" ที่มันดับ มันนิ่ง มันไม่รับรู้อะไรนั้น เรียกได้ชัด ๆ ว่า ท่านกำลัง**เสพย์ใน "อายุทิพย์" (แปลว่า ผู้ทำ "อายุ" ให้แก่ตน ตามที่ตนปรารถนาได้สัมฤทธิ์ผลสมใจ)** เป็น "อายุ" ของ "รูปจิต" ที่กำลังมีอาหารเสพย์ คือ ความเป็น "อสัญญี" หรือ "นิโรธ" (แบบหลับตาดับจิต) เป็น "อาหาร" แล้วก็หลงรสนั้น หลงธรรมารมณ์อย่างนั้น อันเรียกในภาษาว่า **"สุข"** หรือไม่ก็ **"สบาย"** หรือไม่ก็ **"อร่อย"** อยู่นั่นแหละ ซึ่งภายใน "รูปขันธ์" นั่นแท้ ๆ

280

ก็ยังมี "อดีตภวังค์" อันเป็นจิตเดิม – จิตเก่า – จิตคร่ำคร่า ความจำ – ความยังไม่ลืม หรือ เรียกว่า "อดีตสัญญา" ของผู้นี้เอง ยังทำงานอยู่เป็นตัวรับเสพย์อยู่ โดยมีตัวมีตนที่พยายามจำของเก่าไว้ (คือ อุปาทานเดิม หรือ เรียกว่า "ชีรณุปาทิ") และมีตัวที่รับรู้ติดใจชอบใจเป็น "โสมนัสสหคต" (มีความ ดีใจชื่นใจ ยินดีระคนอยู่ด้วย) สั่งสมลงไปอีก (คือ อุปาทานใหม่ หรือ เรียกว่า "ชีวนุปาทิ") **แต่หว่าเจ้าตัวเองเท่านั้นไม่สามารถ "รู้" ได้** มีแต่หลงก่อ หลงสร้าง หลงทำความเกิด หลง "สร้างชีวิต" ชนิดหนึ่ง ให้แก่ตนเองอยู่แท้ ๆ คือ เป็นผู้หลงเสพย์ "ชีวิตที่ไร้ชีวะ" หรือ จิตที่ไม่รับรู้อะไร แต่แท้จริง ตนยังมี "ธาตุรู้" **ยังมีตัวตนที่รับที่เสพย์** หว่าตนเอง "ไม่รู้" ไม่มีปัญญา ไม่มีความสามารถเข้าใจหยั่งถึง แปลเป็นไทยชัดๆว่า ตนกำลัง "โง่" เพราะความแท้ที่สุดนั้น ตนกำลังมีชีวิต โดยเสพย์ "ความไม่มีชีวิตของตน" เป็นอาหาร จึงไม่รู้แม้กระทั่งว่า ตนติดสิ่งนี้ ตนยึดอารมณ์นี้ ตนอยากเสพย์สภาวะนี้ แม้ตนจะขยันทำ จะขยันสร้างสภาวะ "อภิสัญญานิโรธสมาบัติ" หรือ "อสัญญีสัตว์" ให้แก่ตัวเองเสพย์ ตัวเองอร่อยอยู่เสมอ ๆ ปานใด ก็ยังไม่แจ้งว่า นั่นแหละ *ตนติด หรือตนหลง ตนมี "อุปาทานจิต" แท้ ๆ ตนเป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่ง ที่อิ่มเอมเปรมปลื้มอยู่สุขสบาย ด้วยการเสพย์ "จิตที่ไม่รู้อะไรเลยของตน" เป็นอาหาร และจะเผลอไผลหนักขึ้นทุกทีไปว่า นั่นเป็น "นิจจัง" (ความจริงความเที่ยงแท้) นั่นคือที่พึ่งอันเกษม นั่นคือ ความเที่ยงแท้ที่ตนยึดได้แล้ว เป็นแล้ว มีแล้ว จะเอาไปด้วยเมื่อตายลง*

ผู้สั่งสม "ญาณ" ที่ซับซาบใจ **อย่างนี้** ด้วยกลวิธี (มรรควิธี) **อย่างนี้** โดย**ไม่รีบหันกลับ**มาหา**กลวิธีอันใหม่** ก็จะได้ จะเป็น จะมี "ที่พึ่ง" **อันนี้แหละเป็นที่สุด** และผู้นั้นก็มี "อัตตา" เป็น "อสัญญีสัตว์" หรือ "นิโรธสมาบัติ" เช่นนี้แหละเป็นที่ไป (เป็น "ภพ") จริง ๆ จะไม่มีทางแจ้งใน "อนัตตาธรรม" คือ สภาวะไม่หลงติดใน "ตัวตน" ของอะไรหมด แม้แต่ "ตัวตน" ของ**ความไม่มีอะไรเลย** หรือ แม้แต่ "ตัวตน" ของ**ความมีสิ่งประเสริฐสุด** ไม่ติดอะไร แม้แต่นิโรธ แม้แต่นิพพาน และแม้แต่สุญญตา ได้อย่างแน่แท้

281

ผู้จะ "รู้แจ้ง" ได้ จึงคือ ผู้ต้องหันยึดเข้าหา**กลวิธี "สติปัฏฐาน"** เท่านั้น อันเป็น **"เอกายน มรรค"** (**ทางเอก** ทางเดียวที่จะพาไปสู่นิพพานโดยแท้) ผู้มี "ญาณ" หยั่งรู้แม้ใน **"อตีตภวังค์"** ได้จริง *ถ้าเป็นพลังแห่ง "อัปปนาวิถี" แท้แล้ว ไม่จำเป็นจะต้องหลับตา และยิ่งจะไม่ใช่เรื่องของการหลับตา แต่ลืมตาอยู่ปกติสามัญ* ก็ย่อมจะพึงเห็นได้ถึง "ลักษณะรูป" อันละเอียดลึกสุดที่**สั่งสมอยู่ใน "ภวังคจิต"** มันยังจะมี **"ตีต"** หรือ **ไตรลักษณ์**อยู่โดยแท้ มันยังก่อ **"อุปาทะขณะ" (เกิดขึ้น)** ซึ่งได้แก่ "*อุปจย*" (*คือ ยังมีการเพิ่ม ยังมีสิ่งสั่งสมขึ้นอยู่*) และมันยังมี **"ฐิติขณะ" (ตั้งอยู่)** ซึ่งได้แก่ "*สันตติ*" (*คือ สิ่งคั่นอันติดต่อ หรือ จุดเชื่อมต่อ*) และในที่นี้คือ "*ความว่าง*" (*แห่งทึบ หรือ ความมืดดำอันสนิท*) *เสียด้วย อันไม่ใช่หยาบ ๆ แค่ อากาศ ไม่ใช่ตื้น ๆ แค่ "ปริเฉทรูป" แต่เป็น "สุญญตา" หรือ "นิโรธ" อันหมายถึง "ดับ" ตื้อ ๆ "ดับ" ไม่มีรู้อะไรเลย โน่นทีเดียว ที่ดำเนินลักษณะของความว่างสนิทอยู่ ติดต่อกันยาวนานเป็นผืนเป็นสภาวะหนึ่งสภาวะเดียว เป็นแห่ง "สุญญตา" แห่งเดียว โดยแท้ คั่นไว้หรือ เชื่อมต่ออยู่* หว่า มันก็ยังมี **"ภังคะขณะ" (ดับไป)** จนได้อยู่นั่นเอง ซึ่งได้แก่ "*ชรตา*" (*คือ ความเสื่อมลง ความแก่ ความเปลี่ยนแปลงไปหาจุดที่ไม่ทรงอยู่อย่างดีในสภาพเดิมนั้น*) เพราะเมื่อ **สิ้นอำนาจแห่งการกดข่มไว้** "สุญญตา" อย่างนั้นก็สลายเสื่อมสิ้นไป มันไม่ใช่สิ่งที่มั่นคงเที่ยงแท้ดอก ผู้แจ้งแทงตลอดจริงดังนี้ รู้ชัดแม้ "ลักขณะรูป" ดั่งว่านี้ ครบถ้วน ผู้นั้นก็จะแจ้งใน "ลักษณะรูป" อันสุดท้ายได้จริงๆ **เป็น "ธรรมเอก" ผุดขึ้นในจิต** นั่นคือ "*อนิจจตา*" (*คือ ความไม่เที่ยง ไม่ยืนยงคงที่ ไม่แน่นอนจริง ๆ ยึดมั่นเอาไม่ได้*) **จะปรากฏ "รูป" ขึ้นใน "ญาณ" เป็นสภาวะธรรมอย่างแท้จริง** ไม่ใช่ "จินตาญาณ" หรือ ไม่ใช่ความคาด คำนวณ ผกผันเลย ดั่งนี้ อย่างครบครัน เป็น "รูป" ที่เรียกว่า "มโนมยอัตตปฏิลาโภ" โดยแท้ มิใช่ "รูปภาพ" เหมือนลิเกละครดอกนะ ! แต่เป็นรูป หรือ อรูปที่มันแจ้งสภาวะอย่างชัดเจน จน**สิ้น "วิจิกิจฉา" ในเรื่องนั้น สิ่งนั้น ได้** มี "ญาณสัมปยุต" โดยแท้ พร้อมเสร็จ ไม่มีการหลงในรูปนั้น อรูปนั้นต่อไปอีก *ถ้ายังมีการหลงในรูปนั้นต่อไปอีก ก็เป็นวัวพันหลัก ก็เป็นวัฏฏะต่อไปอยู่อีก* นั่นเอง

282

จึงขอให้นักปฏิบัติธรรมจงพยายามทำความเข้าใจให้ดีๆ **อย่าหลงยึดเสพย์ยึดสุขใดๆเลย** จงทำให้เห็นแจ้งในอนิจจัง กระทั่งมี "อนัตตาธรรม" เกิดขึ้นในใจให้ได้เกิด **ผู้จะรู้แจ้ง**สภาวะธรรมละเอียดดั่งเช่นนี้ เร็วลัดนั้น **มิใช่จะรู้ได้ด้วยการขยันทำ "อภิสัญญานิโรธสมาบัติ" เป็นอันขาด** แต่จะรู้ได้เพราะปฏิบัติตรงทางใน "สติปัฏฐาน ๔" เป็นผู้มี "สติ" อยู่เสมอ สอบตรวจ เพ่ง พิจารณาในสภาวะ กาย–เวทนา–จิต–ธรรม เสมอๆ รู้เท่าทันใน "ผัสสะ" ของทุกๆ ทวาร ทุกๆ อายตนะ และละเอียดสุด ก็ "จิต–ธรรม" นั่นแล คือ ความลึกซึ้งสุขุมคัมภีรภาพ

เราต้องทำให้ "รู้" ไม่ใช่ไปทำให้ "ดับรู้" แต่เราต้อง "ดับ" กิเลส-ตัณหา-อุปาทาน ให้ได้ถึงที่สุดจริงๆ นั่นแหละ เราจะ "รู้" สิ้นได้

"คน" มันยึดหมด ทั้ง "รูปขันธ์" มันก็ยึด "นามขันธ์" มันก็ยึด เพราะยังงั้น ก็อย่าไปหลง**ปั้น "รูปขันธ์"** (สิ่งที่เกาะยึดติดกันอยู่นานมากกว่า "นาม" โดยจริง) ให้มันเสพย์ จนมึนเมา มืดมัว มั่วงมอยู่อย่างไม่ยอมจาก ไม่ยอมห่างกัน เป็นอันขาด **มันเป็นของที่ "เสพย์ติด" ชนิดร้ายแรงสูงสุดในโลก** โดยแท้จริง แม้เรามา**ทำ "นามขันธ์"** (สิ่งที่แปรปรวนง่ายกว่า "รูป" โดยจริง) คือ ฆ่าส่วนที่เป็นกิเลสตัณหา ซึ่งมันทำตัวมันเป็นประหนึ่งนามขันธ์ของเราเสียจริงๆนั้น ให้ตายลง ให้ดับลง ให้นิโรธไปแต่ละครั้ง แต่ละทีอย่างถูกแท้ตรงวิธี (มรรค) ออกปานนี้ เรายังอิ่มเอมเปรมปรีดิ์รู้รสมันออกนักหนาว่ามัน บรมสุข หรือ พ้นทุกข์แท้ๆ ไปเท่าใดๆ แต่จะต้องไม่หลงยึดติด หลงให้ "นิโรธ" (อริยสัจ) ที่เรารู้แจ้งในการดับทุกครั้งๆนั้น มาเป็น "อุปกิเลส" แก่เราได้ด้วยเสมอ จึงจะงาม และ ทวีความสูง แท้จริงยิ่งๆ ขึ้นทุกขณะแห่งการปฏิบัติ

อย่าหลง "เสพย์สุข" จอดหยุดอยู่เพียงคุณธรรมที่เราได้แล้ว เพียงเท่านั้นๆ เป็นอันขาด

ดังนั้น ผู้ใฝ่เพียร ใฝ่ฝึกสร้าง "อภิสัญญานิโรธสมาบัติ" เมื่อจิตที่เริ่มดับจับเกาะกันไว้ได้นิดหนึ่ง ก็จะเป็น "อายุ" นิดหนึ่ง(ของมันด้วย) และเป็นของ

283

"อุปาทานจิต" ตัวสำคัญด้วย เราก็เรียกว่า เป็นผู้กำหนดเวลา(กาล)ขึ้นแก่**ตัวตน**อันนั้นแล้ว ก็เรียกโดยภาษาว่า "กาลิโก" หรือ "กาลิกะ" เมื่อก่อได้ยาวนาน**ตัวตน**อันนั้น ก็ยิ่งมี "กาล" คือ มีเวลายาวนานขึ้น **มันก็เป็นตัวตนที่มี "อายุ" ขึ้นเท่านั้นเอง**

"อายุ" ของสัตว์ที่**ไม่รับรู้อะไร**เอาง่าย ๆ เลยนั้น (อสัญญีสัตว์) ๑ นาทีของเขา หรือ กว่าเขาจะรู้สึกว่า เขามี "ตัวเอง" ๑ นาทีนั้น จึงเท่ากับ**เวลาอันยาวนานมากมายนาที**เหลือเกิน สำหรับโลกที่ดิ้นอยู่อย่างแรง และเร็ว หรือ คนผู้มีแต่การต่อสู้ มีแต่ความเหน็ดเหนื่อย มีแต่ทุกข์ แต่เจ้าตัวผู้ดับดิ่งหลับไหลนั้น จะเย็นชืดไม่เดือดร้อนอะไรเลย ส่วนผู้เร่าร้อนสิ จะรู้สึกว่า ร้อยนาที พันนาทีแล้ว แต่เข้าผู้ดับดิ่ง จะรู้สึกว่า มันเพียง ๑ นาที เท่านั้นจริง ๆ แต่เป็น ๑ นาทีที่**มืดมนมีแต่ความไม่รู้ (อวิชชา) โดยเฉพาะเอาเสียจริง ๆ**

พระพุทธองค์ทรงสอนสาวกไม่ให้ตัวเราได้ชื่อว่า **มี "อายุ" สืบภพต่อไปอีก ให้รู้จักจบ ให้ทำความหยุด "อายุ" ของตนให้ได้เด็ดขาด** ดั่งพระพุทธพจน์ที่ตรัสยืนยันไว้ชัด **ในสภาพหนึ่งแห่งการเข้าถึงนิพพาน** ว่า **"อนายูหะ"** ก็หมายความโต้ง ๆ อยู่แล้ว คือ **ต้องถึงสภาพที่ "ไม่มีอายุ" เป็นที่สุด** ซึ่ง "อนายูหะ" ก็แปลว่า "ไม่มีอายุ" อยู่ตรง ๆ แล้ว (คือ มาจาก อน+อายูห. และ อน=ไม่. อายูหะ=อายุ, เพียร) ผู้จะเข้าถึงนิพพาน จึงจะต้องรู้แจ้งสภาพ "อายุ" และ "ไม่มีอายุ" ให้ลึกซึ้งถึงขั้นสูงสุดให้แท้ ทั้งทำความ "ไม่มีอายุ" ได้จริง ๆ ตั้งแต่เป็น "มนุษย์เป็น ๆ" ยังไม่ตาย นี่แล

แต่ถ้าจะมี "อายุ" ก็จะต้องทำความรู้แจ้งแทงทะลุใน "สภาวะของอายุ" จริง ๆ ให้ทะลุทะลวงแม้ขนาดขั้นละเอียดสุขุมทำกันได้ถึงขั้น **"ทิพเพน อายุนา"** คือ **ต้องการมี "อายุ" เมื่อใด ก็สามารถทำได้เสมอ** ดั่งได้อธิบายมาแล้วตลอดนั้น **และจะต้องรู้สภาวะธรรมแห่ง "ความดับอายุ - ทำความดับอายุ" เหล่านั้นให้ได้แท้จริงด้วย** มิฉะนั้นจะยังมี "อุปาทาน" หลงเหลืออยู่ จริง ๆ

ผู้แจ้งทะลุและเข้าถึง "นิโรธอริยสัจ" อย่างแท้จริงแล้ว จะไม่ต้องไปเสียเวลา "พากเพียร" หรือ ใช้ "กรรมวิธี" ใดๆ สร้าง "นิโรธธาตุ" ให้กับ "จิต" ของตน ดังผู้เข้าฌานหลับตาทำดอก ! เพราะท่าน "นิโรธ" (ดับ) ทุกข์ ดับความทรมานใด ๆ ได้โดยเด็ดขาด(สมุจเฉท) **ในทุกที่ ทุกที่ และทันที** ต้องเป็นผู้มีประสิทธิภาพเช่นนี้ จึงจะเรียกว่า ถึง "สมุจเฉท" ดังนั้น แม้ท่านจะลืมตาโพลง ๆ "ปรุงแต่ง" สิ่งใด ๆ อยู่ คือ ยอมให้ "จิต" ตนมี "อายุ" เรียกว่า **วิสังขาร** หรือ **อิทธาภิสังขาร** คือ **ปรุงชนิดที่มีปัญญามีวิชชาคุมอยู่แท้** ไม่ใช่ปรุงแต่ง แบบสัตว์โลก ผู้ตกอยู่ใต้อำนาจ กิเลส ตัณหา อุปาทาน แต่เป็นการปรุงอย่างยิ่ง ปรุงอย่างเก่งแท้ดีจริง ท่านก็ปรุง ก็แต่งได้ แต่ทว่าปรุงแต่งเพื่อผู้อื่น

"สังขาร" หรือ "สังขตธรรม" ทุกอัน ที่ท่านปรุงให้ผู้อื่นนั้น ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ควรทำ สิ่งที่ดีเยี่ยมเป็นไปเพื่อ "อสังขตธรรม" (คือ เพื่อความสิ้นทุกข์ที่แท้จริง) เป็น "บุญ" อันแท้จริง (ปุญญาภิสังขาร)

และแม้ท่านจะยอมให้ "เกิด" ยอมให้มี "สังขตธรรม" ขึ้นในจิต ทำความมี "อายุ" ขึ้น ท่านก็ **ไม่ได้ปั้นขึ้นเพื่อตน หรือ ปั้นขึ้นให้ตนเสพย์** ท่านเป็นผู้ปั้นให้ผู้อื่นจริง ๆ (ไม่มีความเห็นแก่ตัว ไม่มีส่วนให้แก่ตัว) แล้วท่านก็จะ "ดับอายุ" มันลง โดยท่านสามารถ "ทำความจบอายุ" ของสิ่งที่มีในตนลงได้ทุกขณะ ที่จะทำจริง ๆ ด้วย **เช่นนี้แลชื่อว่า เป็นผู้ "มีอายุที่แน่นอน" หรือ ผู้อยู่เหนือคำว่า "อายุ" (นิยตายุโก หรือ นิยตายุกะ)** ท่านจึงเป็น "มนุษย์อุตตรกุรุทวีป" คือ ผู้มีดินแดนอยู่เหนือภพเหนือภูมิใด ๆ อย่างแท้จริง เพราะแม้ "รูป" ท่านก็ไม่สร้างเป็น "อายุ" ให้ตนเสพย์ และ**ที่สำคัญกว่า**ก็คือ แม้ "นาม" ก็ไม่สร้างเป็น "อายุ" ให้ตนเสพย์ ท่านจึง **ไม่ได้สะสมอะไรเป็น "ตน" เลย** จริง ๆ

285

จึงอย่าพึ่งเผลอหลงให้เกิดสภาพเป็น **เราจะต้องทำเพื่อตน**เป็นอันขาด พึงฝึกหัดทำการหยุด "ปฏิสนธิ" ให้มีแก่ตน อย่าให้เกิดแม้ในจิตใดจนนับ**เป็น "กลละ"** หมายความว่า รูปจิตที่เริ่มเกิด หรือ อัตตาที่เริ่มเกาะตัว หรือ อรูปที่ตกตะกอน *แต่ไม่ใช่ "กลละ" ที่เป็นรูปวัตถุหรอกนะ !* **ในที่นี้เป็น "กลละ" อันละเอียดสุขุมยิ่ง เป็น "อวินิโภครูป" หรือ ยิ่งกว่ารูปละเอียดขั้นปรมาณูไปเสียอีก** อย่าให้ก่อตัวขึ้นเป็น "เวลา" ได้เป็นอันขาดกล่าวคือ **ไม่ให้มี "กลละ" เกาะตัวสั่งสมขึ้นเป็น "กาละ"** ส่วนด้าน "รูปธรรม" นั้น ก็จะต้อง**ไม่ให้ "กาละ" เกาะตัวสั่งสมกันขึ้นเป็น "กลละ"** มันกลับกันอยู่ดังนี้

เพราะทาง**โลกุตตระ**นั้น แม้ "กาละ" ก็นับเป็นตัวเป็นตนแล้ว ดังที่กำลังอธิบายกันอยู่นี้ เป็นผู้ไม่ให้ความเป็น "ตน" หยั่งลง หรือ ไม่ให้ความมีคุณลักษณะยึดติดกันแน่นแข็ง ราวกับ "ธาตุดิน" นั่นเทียว หยั่งลง หรือ จะเกาะกุมเกี่ยวดูดกัน ราวกับ "ธาตุน้ำ" นั่นเทียว หยั่งลง หรือ จะจัดจ้าโชติโชน ราวกับ "ธาตุไฟ" นั่นเทียว หยั่งลง หรือ จะหวั่นไหวไหลแรงดุนดันกันแม้ประหนึ่งจะไม่มีตัวตน ทว่า ก็ยังมีฤทธิ์มีแรงร้ายสำคัญกันอยู่ ราวกับ "ธาตุลม" นั่นเทียว ก็ไม่ให้เกิดการมีสภาพดังกล่าวเหล่านี้ ๆ หยั่งลงในความเป็น "เวลา" (กาล) ให้เกิดขึ้นแก่ตน (ปฐวี จ อาโป จ เตโช วาโย น คาธติ) **จึงจะเรียกว่า "อกาลิโก"** (ขั้นนามธรรม) อีกนัยะหนึ่งกันชัด ๆ

นั่นคือ ทางจิต–เจตสิก ซึ่งเมื่อ**หมดสนิท–ดับสะเด็ด**กันจริงแล้ว ก็จะสัมผัส "ความสูญ" กันได้ อย่าง "ไม่เหลือทราก" กันได้จริง สูญสนิททันทีได้แท้ ถ้า "ไม่สูญสนิท" มันก็จะยังเหลืออยู่จริง ๆ แต่ทางกายนั้น มันเกิดขึ้นแล้ว เป็นแล้ว มีแล้ว จึงทรง "อายุ" มันไว้ สำหรับสร้างประโยชน์แก่โลกเกื้อกูลผู้อื่นต่อไป โดยถ้าแม้นมีผู้ใดเขาเห็นว่า กายของเรานี้ มันจะเป็นประโยชน์แก่เขา หรือ ใคร ๆ ได้ เขาจะหาทางช่วยกันรักษาอุ้มชูเลี้ยงไว้เอง เราเพียงแต่รับ "อาหาร" หรือ "ปัจจัย" ที่จะนำมา "ปรุงกาย" ให้ตั้งอยู่ทรงอยู่ได้โดยพอดีที่สุด ในแบบที่ **"ประโยชน์สูง–ประหยัดสุด"** อย่างได้สัดส่วน ถูกต้อง จริง ๆ ไม่ให้เป็นภาระ

286

แก่ชาวโลกเขาให้ได้อย่างดีที่สุดจริงๆ ส่วนใน "จิต" ของเรานั้น จะไม่ให้เกิดนาม เกิดรูป ร่วมปรุงสร้างยึดก่อเป็นชีวิต สร้าง "อายุ" หยั่งลงยืนนานต่อไปได้อีกเป็นอันขาด ต้องปิดต้องกั้น ต้องดับนาม–รูป (ไม่ใช่ขันธ์รูปกาย) ต้องเป็นผู้ทำลาย "นาม–รูป" (ขั้นรูปจิต–อรูปจิต) ในจิตของตนอยู่เสมอๆ (นามัญจ รูปัญจ อเสสัง อุปรุชฌติ) เพราะฉะนั้น การปรุงแต่งใดๆ เพื่อเราเอง จึงไม่มีเลยสำหรับตนเองจริงๆ จะรับเข้ามาบรรจุเข้าในกายนั้น จึงจะมีแต่ "ปัจจัย ๔" นั้นเท่านั้นจริงๆ นอกนั้นก็ "บริขาร" (เครื่องใช้ที่จำเป็นที่สุดสำหรับช่วยชีวิตพอเป็นไป) สำหรับดำเนินความเป็นไปที่ประหยัดที่สุด ท่านจะไม่มานั่งคิดเลือกเป็นคุณภาพโลกๆ ให้แก่ตน เช่น ดี งาม หรือ ไม่งาม เล็ก หรือ ใหญ่ หยาบ หรือ ละเอียด สั้น หรือ ยาว อะไรต่างๆ เหล่านี้ให้เป็นวรรคเป็นเวรอยู่เพื่อเสพย์–เพื่อสุขอะไรแก่ตนอีกเลย (ทีฆัญจ รัสสัญจ อนุงถูลัง สุภาสุภัง น คาธติ) แต่ท่านจะเป็นผู้รู้แจ้งชัดเจน (วิญญาณัง) เป็นการรู้ที่ลึกซึ้งทรงคุณ เป็นสภาวะส่วนตนชี้ให้ใครดู ยกมาให้ใครเห็น ก็แสนยาก ยิ่งขั้นสัมผัสในด้วยแล้ว ใครจะสัมผัสด้วยไม่ได้ (อนิทัสสนัง) มันจะ "รู้" อยู่เรื่อยไป เป็นเหตุเป็นผลสืบเนื่องต่อและต่อกันอยู่หาที่สุดมิได้ (อนันตัง) มันเป็นธรรมชาติที่เรืองรองส่องสว่างไม่มืดมัวอยู่ทั่วทั้งหมด (สัพพโต ปภัง) เพราะท่านได้ "ดับ" ตัวตนของจิตหลง จิตวิญญาณที่ดีดดิ้นยึดเสพย์จนหมดเกลี้ยง กระทั่งธุลีละอองแห่งความยังไม่เข้าใจ ยังไม่รู้รอบทั่วถ้วนให้แก่ตนดีแล้ว แม้ที่สุดถึงขั้น "อุปาทานจิต" ขั้นสุดท้ายอันละเอียดยิบ ซึ่งมี "**ชีรณุปาทานธาตุ**" (**อุปาทานเก่าที่นับวัน จะแก่ลงๆ**) **กับ** "**ชีวนุปาทานธาตุ**" (**อุปาทานใหม่ที่มีการปรุงตัวอยู่บ้างเพราะชีวิตยังเป็นปัจจัย**) ท่านก็รู้แจ้ง และ พยายามไม่ให้มันเหลือมีอำนาจเป็นเชื้อ ที่จะก่อให้เกิด ต่อภพข้ามชาติ ไปโลกหน้าได้เป็นอันขาด **ท่านดับ "ชีวิตที่ไม่พึงเกิด" ได้เด็ดขาดแล้วจริงๆ (วิญญาณัสสะ นิโรเธน)**

จะเหลือก็แต่ความบริสุทธิ์แท้ๆ ในจิตไว้ยึดไว้ปรุงเพียงเพื่อแก่โลก แก่ผู้อื่นโดยจริง ซึ่งก็จะมี "สัมมาทิฏฐุปาทาน" หนึ่ง (คือ ยึดความเห็นที่ถูกที่ดีไว้) "สัมมาศีลพตุปาทาน" หนึ่ง (คือ ยึดศีล ยึดการประพฤติที่ดีที่ถูกไว้)

287

"สัมมาวาจุปาทาน" หนึ่ง (คือ ยึดภาษาคำพูดที่ดีที่ถูกไว้) และ "สัมมากามุปาทาน" (คือ ยึดกามที่ดีที่ถูกไว้เป็นพ่วงแพ เพราะ "ธัมมกาม" นั่นแหละ เป็นบ่อเกิดแห่งการพ้นทุกข์ *แต่ผู้บริสุทธิ์สิ้นรอบแล้วจะไม่มีกามใดๆ เลย เป็นของตน จึงไม่มีคำว่า "สัมมากามุปาทาน" สำหรับผู้บรรลุแล้ว)* อุปาทานทั้ง ๓ นั้น เป็น "สัมมุปาทานธาตุ" และ เป็น "สัมมุปาทานขันธ์" อันสุดท้ายของท่าน เรียกว่า "สอุปาทิ" คือ สิ่งที่ยังยอมเหลือยึดไว้ (เสสะ) โดยอนุโลม ปฏิโลม อยู่กับโลก และเป็นไปเพื่อโลกเท่านั้น (ไม่ใช่ยึดไว้เพื่อตัวเองเลยสักอย่าง และ ที่แท้คำว่า "ยึด" นั้น ก็เป็นเพียง "ชีรณุปาทาน" คือ สักแต่ว่ายึดไว้อย่างนั้นเอง มีแต่มันจะแก่ลงๆ เสื่อมสลายไปเป็นที่สุด โดยจะไม่มีฤทธิ์โงหัวขึ้นมาอีก) มันเป็นเพียง "สมมุติธาตุ" จำนวนสุดท้ายที่ท่านพึงยอมปรุง (วิสังขาร) ยอมมียอมใช้อยู่จริง ๆ โดยแท้แล้ว ท่านเองสิ้น "สมมุติ" ไปแล้วทั้งหมด ท่านไม่ยึดอะไรไว้เลยแม้แต่ "สัมมุปาทานธาตุ" ทั้งหลายที่กล่าวมาแล้วนั้น แม้ยอมปรุงในตอนใดขณะใด ท่านก็จะดับทำลายสิ้นลงทันที ที่หมดความจำเป็นจะใช้ใน ตอนนั้น ตรานั้น ดังนี้

สรุปความ ยึดติดอะไรไม่ได้เลยจริงๆ ในโลก สำหรับตน

ข้อควรทำ จึงจำเป็นจะต้องทำ "จิต" ให้หมดกิเลสตัณหาอุปาทานขั้นสุดท้าย ให้ได้เกลี้ยง จะได้ชื่อว่า สิ้นโลก สิ้นสมมุติ ทั้งหลาย

จึงควรตั้งใจทำความเข้าใจใน "**นิโรธสมาบัติ**" ให้ดีๆ มันมีนัยที่ละเอียดลึกซึ้งผิดเพี้ยนแตกต่างจากกันอยู่ อย่างไรเรียกว่า "อภิสัญญานิโรธสมาบัติ" ซึ่งก็เป็น "นิโรธสมาบัติ" *เหมือนกัน ?* อย่างไรเรียกว่า "สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ" ซึ่งก็เป็น "นิโรธสมาบัติ" *เหมือนกัน ?* แต่หว่ามันก็มี

ความ*ไม่เหมือนกันอยู่* และแบบใดที่มันเป็นแบบแท้ตรงทาง ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ศากยมุนีของเรา ถูก ๆ ตรง ๆ **ที่เป็น "นิโรธอริยสัจ"**

ควรจะเป็น "อภิสัญญานิโรธ" อันเป็นการดับนิ่งเงียบลงไปเป็น "อสัญญี" นั้นเลย จนแข็งทื่อเป็น "พรหมลูกฟัก" แล้วก็ไม่กระดุกกระดิก เป็นผู้ดับสนิทจริง ๆ **ไม่รู้อะไรเอาเลย** นั้น หรือ ? เป็นจุดที่ถูกที่สุด !

หรือว่า จะเป็น "สัญญาเวทยิตนิโรธ" อันเป็นการดับเฉพาะ "สังขาร" หรือ ดับเฉพาะ "กิเลส" ที่มันปรุงร่วมอยู่ในจิตเท่านั้น ให้หมดสนิท โดยที่เรายังลืมหูลืมตาเป็นคนปกติดี ๆ เหมือนคนอื่นไปไหนมาไหนได้ และ**รับรู้อะไรต่าง ๆ ได้ อย่างแจ่มใสชัดเจนในความจริงต่าง ๆ ตามความเป็นจริง (ยถาภูตญาณทัสสนะ) ?** เป็นจุดที่ควรจะถูกที่สุด !!

เพราะทั้ง ๒ อย่างนั้น **ต่างก็เป็น "นิโรธสมาบัติ" เหมือนกัน ! แต่มันไม่เหมือนกัน !!** จงทำใจให้เป็นกลาง สำหรับผู้เคยศึกษาภาษาจากพึ่งมา หรือ จากตำรับตำราต่าง ๆ มาแล้ว หรือ แม้จะเคยฝึกหัดปฏิบัติมาแล้วจริง ๆ ก็ยิ่งดีใหญ่ พิจารณาให้ดี ๆ จะเข้าใจได้

"**อภิสัญญานิโรธ**" นั้น ดับจิตสิ้นหมดทั้งสัญญาทั้งเวทนา ไม่มีแม้นามขันธ์ส่วนใด รับสัมผัส หรือ รับรู้อะไรได้เลย (แต่กำลังสั่งสม "อุปาทานธาตุ" ชนิดหนึ่ง ดังได้อธิบายมาละเอียดแล้ว) ส่วน "**สัญญาเวทยิตนิโรธ**" นั้น ไม่ใช่ดับจิตจนหมดสิ้น หมดทั้งสัญญาและเวทนา ดังที่ได้พากันแปล พากันตีความหมายกันอยู่ส่วนใหญ่ ในขณะนี้ไม่ ! แต่ดับเพียง "สังขาร" ไม่ให้ "วิญญาณ" ที่ปรุงแต่งประกอบไปด้วยโลกียะจิตใด ๆ เกิด คือ จิตที่เป็น "อบายสัตว์" ทั้งจิตที่เป็น "กามสัตว์" หรือ "เทวดาเสพย์กาม" ทั้งจิตที่เป็น "พรหมสัตว์" ก็ไม่ให้มันมีในจิตเรา ให้มีแต่ "จิตรู้" ที่รู้จริง ๆ รู้ชัดแท้ ๆ ไม่มีรสทุกข์รสสุขใด ๆ รู้ว่า หวาน เปรี้ยว เขียว แดง แข็ง อ่อน หย่อน ตึง หนึ่ง ห้า บ้า ดี ผี คน จนกระทั่ง เทวดา อินทร์ พรหม มาร ยักษ์ ฯลฯ ตามความจริง อันแท้จริง เท่านั้น จริง ๆ

289

และรู้ด้วยว่า ในกาละนั้น เทศะนั้น ควรจะอนุโลม – ปฏิโลมแค่ใดดี หรือ จะไม่ยุ่งเกี่ยววางเฉยเสียดี เป็นความรู้ที่รู้อยู่ในขอบข่ายของ "สัญญา" ก็เพียงรู้ชัดตามสัญญา ที่กำหนดหมายว่า เป็นเพียงสัญญา และ "เวทนา" ก็รู้ว่า ในเวทนานั้นมีสุข–ทุกข์–อุเบกขา ก็รู้อย่างดี เวทนา ก็เป็น อุเบกขาเวทนา อย่างดี ไม่กระจาย ไม่ฟุ้ง ไม่ปรุงเป็นสุขเป็นทุกข์ ให้ตนเสพย์แน่ ๆ อยู่ในขอบข่ายที่ไม่เลอะเทอะ ไม่ฟุ้งฝอย แต่บริบูรณ์เป็น "นิรุทธา" แท้ ๆ จริง ๆ "นิรุทธา" นั้นหมายความว่า "ซึ่งดับสิ่งที่ควรดับ, ซึ่งทำลายสิ่งที่ควรทำลาย, ซึ่งไม่ให้เกิดในสิ่งที่ไม่ควรเกิด ตามที่ตนกำหนดรู้ กำหนดเห็นว่า สิ่งนั้นไม่ควรเกิด ได้จริง ๆ"

"สัญญาเวทยิตนิโรธ" นั้น หมายความว่า **"การดับที่ยังมี สัญญารับรู้อารมณ์นั้น ๆ แล้วอยู่ อย่างถูกตรงลงตัว"** "**เวทยิต**" คำนี้ มันแปลว่า รับรู้อารมณ์แล้ว หรือ ความเสวยอารมณ์แล้ว ไม่ใช่แปลว่า ความดับอารมณ์ และไม่ใช่คำว่า "**เวทนา**" ด้วย ดูกันดี ๆ อย่าโมเม ! ที่ว่า **ให้สัญญารับรู้อารมณ์แล้วก็ดับอยู่** หรือ **การดับที่ยังมีสัญญารับรู้อารมณ์นั้น ๆ แล้วอยู่อย่างถูกตรงลงตัว** นั้น ก็คือ คนเรานั้นมี ๕ ขันธ์ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ แล้วมันจะทำงานตามลำดับ ๆ โดยมี "รูป" เป็นจุดเริ่ม เมื่อมีปัจจัยมาสัมผัส(ผัสสะ) "รูป" นามขันธ์อันแรกจะรับรู้ คือ "เวทนา" ซึ่งเป็นเจตสิกด่านต้น มันก็จะทำงานเท่าๆ กับหน้าที่ของมัน คือสักแต่ว่า รู้ความจริงอันนี้ตรงตามสภาวะแท้ ๆ เท่านั้น ยังไม่มีบัญญัติใด ๆ เกิดเลย คือ ยังไม่มีการกำหนดเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ขึ้นในใจเลย เปรียบเหมือนเราเอาสีแดงป้ายลงไปบนผ้าขาว ก็จะเกิดสีแดงนั้นติดผ้าขาวนั้นจริงๆ เท่านั้น แต่ผ้าขาวนั้น มันหารู้มากไปกว่านั้นไม่ เพียงนี้แหละ คือ หน้าที่ของเวทนาขันธ์ตัวแรกสุดของจิต มันเป็นสภาวะเช่นนี้ นั่นเอง มันยังไม่มีแม้แต่ว่า ใครเป็นผู้รู้อะไร ? มันมีแต่สภาวะธรรมที่เกิดโดยความจริงอันแท้จริง เพราะมีเหตุมีปัจจัยเท่านั้นจริง ๆ ตัวเจ้าของ "รูป" ร่างกายเองจริง ๆ ก็ยังไม่สมมุติว่า มี "ตนเอง" อยู่ด้วย และการกำหนดรู้ความหมายของสิ่งนั้น

290

ก็ยังไม่มีอีกด้วย นี่คือ เวทนาขันธ์ หรือ เวทนาเจตสิก แท้ เพียว ๆ ด่านแรกของจิตทำงาน จึงรู้เหมือนไม่รู้ เพราะยังไม่ได้ ทั้งกำหนดหมาย ทั้งยังไม่ได้จดจำลงไป ถ้าเวทนาขันธ์ของใครทำงานอย่างเดียว ๆ ไม่ส่ง "งาน" หรือ ส่ง "สภาวะธรรม" นั้น ไปให้ "นามขันธ์" ตัวต่อไปทำงาน คนผู้นี้ ก็เกือบ ๆ จะเป็นคนไม่มี "ใจ" เมื่อเลิกปล่อยจากการสัมผัสนั้น ก็จะไม่รู้ว่า ตัวได้เห็นอะไร ? สายตาแม้จะสัมผัสกับวัตถุใด ๆ แล้ว ก็เหมือนตนไม่ได้เห็นวัตถุนั้น หรือ คนผู้นี้ได้รับการแตะต้องสัมผัสทางทวารหนึ่งทวารใดแล้วก็ตาม ก็ดูเหมือนกับคนไม่ได้รับรู้สึกกับการสัมผัสนั้นอย่างนั้นแหละ ต่อเมื่อ "สัญญาขันธ์" รับช่วง เอา "งาน" ต่อจาก "เวทนาขันธ์" มาปรุงแต่งรับรู้ต่อ จึงจะเกิดการกำหนดหมายเทียบเคียงขึ้น ถ้านำไปเทียบกับความจำเดิมที่เคยรู้สิ่งนั้น เรื่องนั้นมาก่อนแล้ว ก็ "รู้" ว่า นั่นคือ สิ่งที่เคยรู้มาแล้ว ถ้าสิ่งนั้นแปลกใหม่ ก็ "รู้" ว่า สิ่งนั้น ยังไม่เคยรู้ หรือ แปลกไปจากที่เคยรู้มาก่อน พอ "รู้" เช่นนี้ก็นับว่า เป็นการ "จำ" ไว้ในจิตด้วย สนใจมาก ก็จำได้ "มาก" หรือ ประทับไว้ใน "จิต" แรง ก็จำ หรือ จดจำไว้ในจิตแน่นชัดกว่า เป็นธรรมดา ถ้ารู้ไม่มากกำหนดไม่ชัด ก็รู้บ้าง ไม่รู้บ้าง จำได้บ้าง จำไม่ได้บ้าง **ยิ่งถ้าสัญญาไม่ค่อยทำงาน** *กำหนดหมาย ก็มีบ้าง จำได้ ก็นิดหน่อย หรือ เดี๋ยวเดียว* สภาวะดังนี้แหละ ที่เรียกว่า **"เนวสัญญานาสัญญา"** คือ **จะว่าไม่กำหนดรู้ก็ไม่ใช่ ก็กำหนดแต่น้อย จะว่าจำไม่ได้ ก็จำได้ แต่เลือนลาง หรือ ลืมง่าย** หรือ **จะว่ารู้ ก็ไม่ใช่ จะว่า ไม่รู้ ก็ไม่ใช่**

ดังนั้น ถ้าจะรู้อะไร ก็ควรเปิดจิตรู้ให้ได้อย่างเต็มที่บริบูรณ์ ไม่หวั่นไหว **ให้จิตกำหนดรู้เต็มที่ รับทราบโดยเต็มใจ** เรียกว่า มีทั้ง "สติ" ให้เต็ม มีทั้ง "ธรรมวิจัย" ให้ถึงที่สุดพร้อม กิเลส ก็ให้รู้ว่ากิเลส จิตบริสุทธิ์ที่รู้ความจริงอยู่เพียว ๆ ก็ให้รู้ความจริง นั้น เพียว ๆ อยู่เท่านั้น เมื่อมีการรู้ชัดเจนในความเป็นจริงอันแท้จริงนั้นแล้ว ก็ให้หยุดกันแค่รู้ความจริงตามความเป็นจริงเท่านี้ คนผู้นี้ก็ดับก็หยุดจิตไม่ปรุงต่อไปกับสิ่งที่รู้แล้วว่า "ไม่จริง" เป็น "กิเลส" หรือ ปลุกปั้นก่อเกิดอะไรให้มากกว่าที่ "สัญญาขันธ์" ได้ทำงานสะอาด ๆ แล้วนี้อีก ให้จิตทำการ **ปรุง** "รู้" เพียงแค่นี้ มันจึงเท่ากับไม่ให้ "สังขารขันธ์" ทำงาน หรือคือ อย่าให้มี

291

“สังขาร” เกิดขึ้นต่อไปอีก

นึกให้ดีนะ ว่า คนเรามีรูป–เวทนา–สัญญา–สังขาร–วิญญาณ เรียงเป็นลำดับกันอยู่ ดับ “สังขาร” ตรงจุด ที่ “สัญญา” แล้วนี้ ให้ได้ ให้แค่ “สัญญา” ทำงานเต็มที่เท่านั้น การเกิดที่มีกิเลสจะเข้ามาร่วมปรุง แล้วเกิดต่อ โตใหญ่เลยเถิดไปอีกก็ไม่มี เราดับที่ตรงนี้ เราดับให้ได้ดังนี้เสมอ ๆ เราจะเป็นผู้รู้ความจริงตามที่เป็นจริง หรือ รู้แต่ความจริงอันแท้จริงของโลกเขาเท่านั้น เพราะเราไม่ได้เอา**กิเลส–ตัณหาใด ๆ ของเรา**เข้าไปร่วมปรุงต่อเลย

ข้อสำคัญต้องรู้แจ้งในขันธ์ ๕ ให้จริง แยกรูป–**เวทนา–สัญญา**–สังขาร–**วิญญาณ** ให้ชัดให้แท้ **รู้อาการ–รู้ลิงค์–รู้นิมิต–รู้อุเทศ**ของรูป–นามต่าง ๆ และกิเลส ดังกล่าว ให้จริงแท้ แล้วเปิดจิตให้ทำงานตามที่ได้อธิบายมานี้ เราทำได้ที่ใด นั่นคือ เรามี “สัญญาเวทยิตนิโรธ” ที่นั้น *ทำให้บ่อย ๆ ทำให้ขึ้นของจนทำได้เสมอ ๆ* ก็คือ **เป็น “สมาบัติ”**

ส่วนความลึกละเอียดใน**นามธรรมชั้นลึกซ้อน**ขึ้นไปเรื่อย ๆ นั้น มันก็จะเพิ่มขึ้น ๆ เอง ตามที่ผู้ปฏิบัติจะพึงเพียรทำให้ตนได้สำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้นไป เช่น เราจะรู้ว่า อะไรเป็น กิเลส แล้วจงอย่าให้มันมา “ปรุงในจิต” หรือ อย่าให้มันมา “ร่วมเกิด” จะเรียกว่า “ดับมัน” หรือ “ฆ่ามัน” หรือ “ไม่ให้มันมามี” อะไรต่าง ๆ นี้ ก็มีความหมายนัยะเดียวกันทั้งสิ้น คือ **ไม่ให้มาปรุง – ไม่ให้มาร่วมสร้างเกิด** ก็เรียกว่า ไม่มี “สังขาร” หรือเรียกว่า “ดับ” กิเลสไป หรือเรียกว่า “ดับ” สนิทจากกิเลสอยู่ **ทั้งสิ้นนั้นแหละ คือ " นิโรธ " แท้ ๆ** ไม่มีปรุงกับกิเลสอยู่ ก็นั่นแหละ คือ **ไม่มี " สังขาร " ตามที่พุทธศาสนาหมาย** หรือ จะอธิบายอะไรอื่น ๆ อีก มากคำแห่งภาษาหลายเชิงสำนวน มันก็ล้วนคือ คำอธิบายถึงลักษณะของ " **สัญญาเวทยิต–นิโรธ** " หรือ เป็น “ความรู้ชัดแจ้ง” (วิชชา) ว่า “**การดับที่ยังมีสัญญารับรู้อารมณ์นั้น ๆ แล้วอยู่อย่างถูกตรงลงตัวที่สุด** หรือ **ให้สัญญารับรู้อารมณ์แล้วก็ดับอยู่**” นั่นเอง อันก็คือ ความหมายของ “**สัญญาเวทยิตนิโรธ**” แท้ ๆ ตรง ๆ

292

เมื่อจิตเรา**รู้ชัดรู้แจ้ง (วิชชา)** เราจับ "สังขาร" ได้ "รู้สังขาร" ได้ เช่นนี้แล เรียกว่า "เป็นผู้รู้ที่สุด" คือ เป็นผู้รู้แจ้งใน**กอง**สังขาร (สังขาร**ขันธ์**) หรือคือ ผู้รู้แจ้งในผลของ*ทั้ง "ความว่างเปล่า"* **(ข)** *ทั้ง "ความมืดมน" หรือ "ความโง่เขลา"* **(อันธ)** *ที่ได้รวมกลุ่มกันเข้าเป็นตัวตนขึ้นนั้น ๆ* **(ข+อันธ= ขันธ)** และบัดนี้ ได้รู้ใน**กอง "ขันธ์"** ทั้งหลายอย่างจะแจ้งชัด**ไม่มืดมนแล้ว ซ้ำกำหนดรู้ อย่างรู้ชัด รู้ไม่ปน รู้ไม่มีความโง่เขลา ผสมอยู่เสียด้วย** จึงเรียกว่า **"สัญญาเวทยิต"**

และเมื่อไม่ให้**สังขาร**เกิด **วิญญาณ**ก็ย่อมดับด้วยโดยปริยาย เพราะวิญญาณจะต้องเกิดตามหลังสังขารเสมอ เมื่อสังขารไม่ทำงาน วิญญาณก็ย่อมเกิดไม่ได้ ดังนั้น นาม–รูป ก็ย่อมไม่มีด้วย "ปฏิจจสมุปบาท" ทั้งสาย ก็ดับสิ้นไม่เดินต่อ ก็หมดสิ่งใด "เกิด" โดยนัยนี้เอง

นี่คือ เรื่องละเอียดที่สุด **นี่คือ "ความดับสนิท" ที่พระบรมศาสดาจารย์เจ้า องค์พระศากยะมุนี ได้อุตส่าห์เสียเวลาค้นหาเสียแทบแย่** เป็นของดีเยี่ยม **เป็น "นิโรธ" ขั้นสูงสุด** และลัดตรง ปฏิบัติได้เร็วสุดด้วย **เป็น "นิพพาน" ชนิดลืมตาเห็นๆ (จักขุมา ปรินิพพุโพติ) เป็น "นิโรธอริยสัจ" ชนิดดับจริง ๆ แต่ "แจ้งใส" ชัดแจ๋ว (สัจฉิกรณะ)** *ซึ่งจะมิใช่ "นิโรธสมาบัติ" ที่นั่งดับดิ่งนิ่งแข็งไปนั้น ไม่หรอก !* เพราะถ้าสภาพอย่างดับดิ่งนิ่งแข็ง (หรือ ดับทั้งเวทนา ดับทั้งสัญญา เป็นอสัญญีสัตว์) นี่คือ "นิโรธอริยสัจ" แล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปเสียเวลาค้นหา **ความสูงสุด** ต่อไปอีกทำไม ? ก็ฤๅษีเดียรถีย์ต่าง ๆ เขาทำกันได้ออกเต็มบ้าอยู่แล้ว แม้ในสมัยพุทธกาล หรือ ก่อนพุทธกาล ก็ตาม และหรือ แม้แต่ในเดี๋ยวนี้ก็ตาม (เณรน้อยอายุ ๑๐ กว่าขวบ ก็ทำกันได้ ชีแก่ๆ อายุ ๗๐–๘๐ ก็ทำได้) ผู้เข้า "นิโรธสมาบัติ" ดับดิ่งนิ่งแข็งได้กันมืออกถมเถไป **แต่จะยังไม่เข้าทางบรรลุ "นิโรธอริยสัจ" เลยจริง ๆ** เพราะสิ่งนั้น ชวนติด ชวนยึด แต่ "นิโรธอริยสัจ" นั้น

293

ต้อง “วาง” และต้องรู้เท่าทัน มิใช่ “ดับธาตุรู้”! ดังนั้น แม้พระยส (พระอรหันต์ที่บรรลุเป็น “อรหันต์” องค์แรกในร่างของฆราวาส ซึ่งนั่งฟังธรรมอยู่เพียงที่นั่งแห่งเดียวนั้นก็ได้บรรลุสูงสุดเลย) และแม้เพื่อนพระยสอีกตั้ง ๔๐ – ๕๐ คน เรียนธรรมะกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงไม่จำเป็นจะต้องไปนั่งหลับตาฝึก “นิโรธสมาบัติ” หรือ “ฌาน” แบบหลับหูหลับตาอะไร เพียงแต่ทำความรู้ให้เข้าใจแจ้งในขันธ์ ๕ จริงๆ ชัดๆ แล้วก็ดับ (นิโรธ) ให้ถูกตัว ถูกอารมณ์ที่เป็นกิเลส–ตัณหาเท่านั้น ก็จบเรื่อง จะไปดับจนหมดจิตหมด “ธาตุรู้” ทั้งๆ ที่ตนยังไม่ตายเน่ากันทำไม !

เมื่อทำได้แท้ ทำได้จริงๆ จน “อนัตตาธรรม” จริงเป็นจริงในผู้นั้นๆ ก็เป็นพระอรหันต์จริง เลิกโลกีย์ออกมา เป็นผู้มี**ประโยชน์สูง – ประหยัดสุด** เกื้อกูลโลกแท้ๆ จริงๆ เท่านั้นเอง เพราะผู้เป็น “อรหันต์” แท้นั้น ไม่มีห่วงอะไรเพื่อตัวเองตนเอง ไม่เกาะเกี่ยวยึดอะไรเพื่อตนอีกเลยจริงๆ และไม่เสพย์สิ่งที่ชาวโลก “หลง” เสพย์กันอยู่อย่างมืดมัวต่างๆ ที่เรียกว่า “กาม” ก็ดี อารมณ์ต่างๆ ที่เรียกว่า สนุก เพลิดเพลิน สมใจ ใหญ่ โก้ เด่น ดี โด่ง ดัง สุขสมใดๆ ฯลฯ (ภวตัณหา) ท่านไม่ยินดี ไม่ใฝ่หามาเสพย์อยู่จริงๆ ท่านหมดความเป็นโลกจริงๆ แม้แต่อารมณ์สงบที่ว่า เป็นยอดสุข “ปัสสัทธิ” หรือ “วูปสม” การเข้าไปสู่ความสงบด้วยวิธีการ อย่างไรก็ตาม อารมณ์ว่าง หรือ อารมณ์วางเฉย (อุเบกขา) อารมณ์ดับ (นิโรธสมาบัติ ใดๆ ก็ตาม) ซึ่ง*ล้วนแล้วแต่เป็นอารมณ์อัน “ยอดสุข” ทั้งนั้น แต่ก็ยังเป็น “ภพ” เป็น “ภวตัณหา” อยู่ทั้งสิ้น* ท่านก็ปล่อย วาง ไม่ยึดติด ไม่เสพย์ ไม่ไปมัวเมา คว้าหา ควานหาแล้วทั้งสิ้น มิใช่ว่า วันๆ ก็จะต้องเข้านิโรธสมาบัติเล่น (เป็นเกมส์ เป็นกีฬาเสียด้วย) ดังที่ท่านผู้รู้ทั้งหลายบรรยายกันไว้เกลื่อนกล่นในตำราต่างๆ นั้น ไม่ ! เพราะ **ท่านมี “นิโรธอริยสัจ” อันเป็นความดับที่แสนประเสริฐ “ถูกจุดต้นตอ” (มโนปุพพังฯ) จริงๆ แล้ว ท่านทำให้แก่ตนได้เสมอเป็นอัตโนมัติ มีเสมอทุกขณะ ทุกระยะจิตอยู่** แล้วจะไปเสียเวลานั่งเข้านิโรธสมาบัติเสพย์ความดับอีกทำไม ? ถ้าจะนั่งหลับตา ก็หลับอย่างมีประโยชน์ คือ จะพักผ่อนด้วย ก็ได้ (เพราะกายสังขาร วจีสังขารได้พักลงบ้าง เหลือแต่มโนสังขาร อันเป็นเรื่องเบาแล้ว) และพร้อมกันนั้น ท่านก็ปรุง “ปฏิสัมภิทาญาณ”

294

คือ ปรุง **ธรรมในธรรม** ให้เกิดใหม่เพิ่ม เพื่อประโยชน์แก่โลกอันกว้างขวางยิ่งขึ้นเท่านั้นแหละ เป็นเรื่องของพระอรหันต์

ท่านจะไม่เข้านิโรธทำ "อสัญญี" เล่น หรือ แม้เข้าฌานสมาบัติเล่น (เพราะท่านมีฌานสมาบัติจริงในขณะลืมตาโพลงๆ อยู่แล้ว) ที่พูดกันว่า **เข้าผลสมาบัติ–ออกผลสมาบัติเล่นอะไรนั้น** ผู้พูด คือ ผู้ยังไม่เข้าใจในคำว่า "ผล" ของพุทธ-ศาสนา ผู้เกิด "ผล" แล้ว ก็มีไปทันที จะออกก็ไม่ได้ ดังนั้น **ผู้ได้มี "ผล" แล้วท่านไม่ต้องเข้า ๆ–ออก ๆ** เพราะท่านมีแล้ว แม้จะออกจาก "ผล" ที่ได้แล้ว ไปอยู่ใน "ผล" ที่ต่ำกว่า ก็ยังไม่ได้เลย อย่าว่าแต่จะไปเข้า "ผล" ที่สูงกว่า เพราะ "ผล" ที่สูงขึ้นอีกนั้น ผู้ปฏิบัติก็ต้องพากเพียร ให้ได้อีก เมื่อได้แล้ว ก็ได้เลยอีก **ไม่ต้องออก ไม่ต้องเข้า** เมื่อความจริงเป็นเช่นนี้ คำพูด หรือ ภาษากล่าวที่ว่า เข้าๆ–ออกๆ เรื่อง "มรรค" เรื่อง "ผล" เรื่อง "ฌาน" อะไรต่าง ๆ ที่พากันเล่ากันเรียน จนเป็นตำรับตำราในพุทธศาสนากันอยู่นั้น มัน**ไม่ใช่ภาษาพุทธศาสนา** พระอรหันต์ของพุทธที่ถูกแท้ จะไม่มีการเข้าเล่นออกเล่น แต่ท่านมีทั้งฌาน มีทั้งผล มีทั้งนิโรธ โดยแท้โดยจริง ในขณะเป็นคนธรรมดา ๆ ลืมตาโพลง ๆ นี่แหละ

ผู้ยังไม่แจ้ง "นิโรธอริยสัจ" จริงแท้ คือ *มีได้แค่ "นิโรธสมาบัติ" ในแบบ "อภิสัญญานิโรธ"* ก็จะเห็น "สุข" แค่ "อภิสัญญานิโรธ" และ จะติด "สุข" นั้น เป็นอุปกิเลสอยู่หนักหนาแน่นมากเหนียวแท้จริงๆ ตนวางสิ่งนั้นยังไม่ได้ ก็เลยคิดว่า "สิ่งนั้นยังเป็นของควรเสพย์ ควรเล่นอยู่" **จึงคาดคะเนนึกคำนวณเอาแล้วก็นำความรู้สึกของตนเอง ออกมาอธิบายไว้ให้คนรุ่นหลังหลงเรียน แล้วก็เลยหลงทางกันว่า พระอรหันต์ต้องเป็นอย่าง "ผู้หลง" เขียนไว้บรรยายไว้นั้น**

โทษของการเสพย์ "อุปกิเลส" ในการทำปีสสัทธิ ทำฌานหลับ-ตา มันมีมากเช่นนี้ นี่เอง คือ **"อัตตกิลมถานุโยค"** *เป็นความหลง "อัตตา"* ยังมีการหลงสร้าง "อัตตา" ให้ตนเสพย์อยู่ สร้างอย่างไร ก็ได้อธิบายละเอียดผ่านมาแล้ว ซึ่งเสพย์สูงสุดก็บนความเป็น "อสัญญีสัตว์" มาเสพย์กันนั่นเอง

295

เป็น "รูปราคะ" และปั้น "อากิญจัญญายตนะ–เนวสัญญานาสัญญายตนะ" มาเสพย์เป็น "อรูปราคะ" มันก็สุขเยี่ยมไปเท่านั้น *สุขจริงๆ ไม่เถียงเลย* **แต่ยังเป็น "โลกียะ" ยังไม่ใช่ "โลกุตตระ"** มันยังมี "สัตว์" มี "บุคคล" ผู้เสพย์เหลืออยู่ตัวหนึ่ง เป็นผู้เสพย์ มันยังไม่ดับสนิทอย่างแท้จริง มันยังยึดมั่นถือมั่นอยู่ มันยังไม่ปล่อยตนให้เป็นที่สุด **มันยังมี "ผู้เสพย์"**

จึงขอร้องผู้ยังไม่ไปเสพย์ไปหลง อย่าเอาตัวเข้าไปหลงเลย อย่าได้ดันทุรังเหมือนบางคน ยังไม่เคยสูบฝิ่น ไม่เคยรู้รสเฮโรอีน ก็จะดันทุรังนำตัวเองเข้าไปลองสูบลองลิ้มให้ได้ ไม่เช่นนั้นก็ยืนยันว่า ตัวจะเป็นคนดีแท้ จะเป็น*ผู้ฉลาดยอด* ยังไม่ได้ ! มันจำเป็นถึงอย่างนั้นกันหรือ ? ก็ลองตรองให้ดี และก็มีแยะที่อวดดีอวดกล้า อยากรู้ อยากลอง เมื่อโดดเข้าไปลองแล้ว ก็เข้าไปติดตังอยู่กับสิ่งเสพย์ติดนั้นๆ

ผู้ไปหลงเสพย์ติดอยู่กับ "กิเลส" โลกๆ คือ กามคุณต่างๆ ในโลก และลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุข แบบโลกๆ จนไม่หันหลังกลับ ก็มากเหลือ จนนับไม่ได้ตายกันในดงกาม–ดงโลกีย์กันนั่นแหละ เป็นเบือเลย เพราะล้วนยังคิดว่า ตนยังไม่เคย ตนอยากลองเล่นกับไฟ (อัคคี ๓) กันทั้งสิ้น ต่างก็ไม่พยายามใช้ **กถาวัตถุ ๓ คือ ปรารภอดีตกาลว่า มันก็ล้วนเคยมีมาแล้วอย่างนี้ (จริงๆ) ปรารภอนาคตกาลว่า แล้วมันก็จักมีมาอีก ปรารภปัจจุบันกาลว่า มันก็ล้วนอย่างนี้ๆ ที่ได้เกิดมีในบัดนี้ นี่แหละ (เห็นทุกข์ในปัจจุบันให้ได้)** อีกพวกหนึ่ง ก็ไปหลงเสพย์ติด**เดรัจฉานวิชชา** อวดฤทธิ์หลงเดช คิดว่า ตนวิเศษช่วยคนแค่พ้นการบำบัดทุกข์ชั่วคราวว่า "ดีสุด" อยู่นั่นเอง คนก็หลงก็เสพย์ความเก่งความใหญ่ความโด่งความดัง นับทั้งผู้หลงวิชชาทางจิตใช้อภินิหารใช้ฤทธิ์เดช นับทั้งผู้หลงวิชชาทางโลกๆ เป็นเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ เคหะศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ และนับทั้งผู้หลงในวิชาปริยัติภาษาทางธรรมะต่างๆ แล้วก็หลงความเป็น**ปุโรหิตาพรหม**ของตน คือ เอาแต่เป็นอาจารย์ ดูมันช่างใหญ่–เก่ง–โก้ อยู่นั่นแหละด้วยทั้งหมด *แถมส่วนมากก็ยังติดแม้ในกาม ในลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุขครบอยู่* เลยติดเป็นทวีคูณ ติดสองบ่วง ทั้งบ่วงโลกธรรม

296

ทั้งบ่วง "หลงวิชชา" (ที่ไม่พาพ้นทุกข์อริยสัจได้เลย จึงเรียกว่า "เดรัจฉานวิชชา" อยู่ทั้งสิ้น)

อีกพวกหนึ่งก็ไปหลงเสพย์ติดใน "ความสงบ" (ปัสสัทธิ) ความวางเฉย (อุเบกขา) ความว่าง(สุญญตา) ความดับ(นิโรธ) พวกสุดท้ายนี้ เป็น**ประโยชน์ตน**ที่ค่อยยังชั่วแล้วหละ แต่ทว่าถ้าไม่รู้เท่าทัน ยังขึ้นหลง ขึ้นเสพย์ ขึ้นอร่อยอยู่ในสภาวะธรรมเหล่านั้น ก็ยังได้ชื่อว่า ยังมี "อาพาธ" ยังเป็นคนป่วย ยังมีเชื้อโรค ยังแปดเปื้อนใน "กิเลส" ทั้งหลายอยู่ กิเลสที่สูงขึ้นๆ ก็เป็น "อุปกิเลส" อันมี **โอภาส–ปีติ–ปัสสัทธิ–อธิโมกข์–ปัคคหะ–สุข–ญาณ–อุฏฐาน–อุเบกขา–นิกันติ** นั่นเอง

การไม่เข้าใจ ไม่รู้ตัวในความไม่ดีทั้งหลาย คือ สิ่งที่ได้ชื่อว่า "กิเลส" หรือ "อุปกิเลส" ก็ตาม แล้วก็ปล่อยตนให้เข้าไปติดนั้น จะได้ถอนยากเย็นยิ่ง ถ้าเทียบกิเลสเหมือนติดบุหรี่ การติดอุปกิเลส ก็เหมือนติดเฮโรอีน มันให้สุขที่มีรสสูงกว่ากันยิ่งนัก และติดร้ายกาจรุนแรงกว่ากันหนักนัก โดยนัยเดียวกัน จึงต้องระวังให้ดี ทำจิตให้แข็งกล้าเดินทางเข้าไปสู่แดนนั้นๆ ให้ถูกทางทีเดียว **ไม่เช่นนั้นจะเรียนจบแค่** *เสพย์สุขขั้นติดเฮโรอีน* **หรือ** *ติดอุปกิเลส***จริงๆ** โดยเรา**ต้องรู้แจ้งถ่องแท้ในความเป็นลำดับ (ต้น-กลาง-ปลาย ที่ถูกต้องตรงกับตัวเอง)** และทำจิตของเราให้แกร่งกล้าด้วยปัญญา(ญาณทัสสนะ) เป็นผู้รู้เท่าทันเสมอๆ เราจึงจะเดินทางเข้าไปสู่จุดสุด อันเป็นแดนที่มุ่งหมาย (นิพพาน) ได้เร็ว ปลอดโปร่ง เพราะเรารู้จักทุกสิ่งทุกอย่างด้วยปัญญา แจ้งแก่เราก่อนเสมอๆ ว่า ทุกอย่างติดไม่ได้ สิ่งใดไม่ใช่ทางสงบ คือ เป็นกิเลสที่เป็นอบายมุข เป็น**เดรัจฉานวิชชา** และ**กามคุณ** **เลิกได้ก่อนทันที** อย่าไปเสียเวลาลองเป็นอันขาด แม้จะไม่เคยผ่าน ไม่เคยติด

ส่วน "**อุปกิเลส**" **ทั้งหลาย**นั้น จะต้องเข้าใจสภาวะมันให้ดี จากบัญญัติ จากปริยัติช่วยเสมอๆ แล้วเมื่อรู้สภาวะชัดแล้ว เราก็วาง ก็ไม่เกี่ยวข้องเลยทันที *มันก็พ้น มันก็หลุด มันก็หมด มันก็ไม่มีสิ่งใดติด ไม่มีสิ่งใดเกี่ยวในตัวเรา*

ความสงบใด เราก็จะรู้ได้สิ้น และเราก็เป็นผู้ว่างแล้วสิ้น ซึ่ง**เป็น** "**ความ-สงบ**" **ที่ซ้อน** "**ความสงบ**" **ขึ้นไปอีก** ทำได้จริง ก็จะรู้ได้จริง "**มีของจริง**" เพราะเราเข้าใจมาก่อนแล้วว่า สภาวะใดๆ ก็ติดไม่ได้ ยึดไม่ได้ หลงเสพย์ไม่ได้ แม้แต่ติดนิพพาน

เราก็เป็น **ผู้ว่างเปล่าหมดสิ้น** ได้สนิทดียิ่ง โดยเป็น **ผู้รู้แจ้งในสิ่งต่างๆ** แต่เรา**ไม่เสพย์สิ่งใด ไม่ติดสิ่งใด** นี่คือ "พุทธะ" หรือ ผู้รู้แจ้ง ผู้รู้ยิ่ง จริงๆ มิใช่ผู้หลงใหลติดเสพย์ และมิใช่ผู้มัวๆ ลางๆ เมาๆ แต่อย่างใด

ข้อสำคัญ**ความสงบบางอย่าง**ที่มันเกินขอบเขต มันไม่ใช่ขั้น ไม่ใช่ลำดับ ที่เราควรจะไปรู้ ไปลองก่อน เรียนก่อน เราอย่าเพิ่งไปก้าวก่ายเป็นอันขาดเท่านั้น มันจะหลง และติด *เหมือนคนหัวอ่อน จิตอ่อน ติดเฮโรอีนจริงๆ* จะบอกให้ !

ดังนั้น ผู้ยังไม่ตัด "กามคุณ" ยังไม่หัดเลิก หัดละ**แม้ขั้นต้น** คือ "**กามตัณหา**" ยังไม่ละคลาย แม้แต่ "**อบายมุข**" (**ซึ่งคือ "กามตัณหาขั้นหยาบต่ำ ที่สุดแล้ว**) อันเป็นกิเลสหยาบ แต่ *ผ่าไปฝึกหนักในการนั่งหลับตาทำ "นิโรธสมาบัติ" (แบบ "อภิสัญญานิโรธ")* ซึ่งก็อาจทำได้ แล้วมันก็เป็นการ**สร้าง "ภวตัณหา"** ขึ้นมาเสพย์ โดย**ยังไม่รู้**แม้คำว่า "ตัณหา" คืออะไร ? ก็จะยิ่งหลงหนักใหญ่ มี "ของเสพย์ติด" เพิ่มจาก "อบายมุข" และ "กามคุณ" แถมเข้ามาอีก คือ **มี "รูปฌาน–อรูปฌาน" มาเป็นอาหาร เป็นกิเลสอย่างใหม่** เสพย์สมสุขสมถมหัวเข้าไปอีก จึงติดงอมจมปลักอยู่นั่นเอง คราวนี้ก็เลยมีกิเลส–ตัณหา–อุปาทานมันทั้ง ๒ ส่วนเลย คือ **มีทั้ง "กามสุขัลลิกะ" และมีทั้ง "อัตตกิลมถะ" ("อัตตา" ใหม่ ที่ยังไม่เคยมี** คือ สมาบัติแบบหลับตานี่แหละ ก็ได้มาสร้างมาทำให้ตนมี จนตนหลง ตนติดขึ้นใหม่ ทั้งๆที่ "**อัตตา**" **เก่าๆ** ที่ยังยึดเป็นภพเป็นชาติเป็นธรรมารมณ์อื่นๆ อยู่ ซึ่งหยาบๆ ก็ดี ละเอียด ก็ดี ก็ยังเรียนรู้ไม่ได้ ละไม่ได้)

หรือ บางคนฝึกสมาบัติแบบนั่งหลับตานี่แหละ แล้วไปหลงเอาทางเดรัจฉานวิชชา มีความเก่ง มีฤทธิ์ ทว่า "กามตัณหา" ของตนสิ ! ยังไม่รู้จักตัวมันแม้แต่น้อย **เพียงใช้วิธี (อุปายโกศล) ข่ม "กาม" ให้พัก ให้สงบไว้ชั่วคราวเท่านั้น** ก็ดูเหมือนว่า ตัวหมดกาม แต่เปล่า ! ตนยังลิ้มๆ เล็มๆ อยู่ หรือ แม้บางคนจะดูเหมือนขาดกามได้สนิทด้วยซ้ำไป เช่น ฤาษีโบราณบางองค์ เก่งขนาดเหาะได้ แต่แล้วเมื่อเหาะผ่านอุทยาน เหลือบเห็นสาวสวรรค์กำนัลใน ผิวอล่องฉ่องอาบน้ำกันอยู่ในสระเท่านั้นแหละ ฤทธิ์ก็หมด ตกตุ๊บลงมาจมอยู่กับกามโลกเขาเหาะไม่ได้อีก ดังมีเรื่องเล่าให้ฟังกันมาแล้วนั่นเอง มันก็จริง ! จะประหลาดอะไร ! เรียนแทบตาย ฝึกฝนมาแทบสิ้นชีวิต แต่กิเลสไม่ขาดจริง **กามตัณหา**เบื้องต้น **ไม่ได้ดับด้วยปัญญาอันสิ้นรอบ** ก็ป่วยการไปมัวเก่งใดๆ อยู่ ก็สูญเปล่าทั้งนั้น (โมฆะ)

เรื่องของ **"อุปกิเลส"** ซึ่งเป็นกิเลส **ขั้นมีความลึกซ้อน** ไปพร้อมกับการปฏิบัติ เราก็ควรจะเข้าใจให้ละเอียดเพียงพอ เพราะเมื่อปฏิบัติจริงจัง มันย่อมจะบังเกิด "ผล" ผลขั้นแรกเรียกว่า **"โอภาส"** ถ้าเป็นแบบฌานหลับตาก็เรียกว่า เห็นแสงสว่าง **มีสภาวะแสงสว่างในขณะหลับตาได้** ซึ่งก็เป็นจริง ใครไปติดอยู่แค่นั้น ไม่เพิกถอน ไม่ละวาง ก็จะได้แค่นั้น ใครเพิกเสียได้ คือ ไม่ติดไม่ยึดก็จะได้สภาวะอื่นเพิ่มขึ้น แต่เราจะไม่อธิบายกันล่ะ เรื่องได้โอภาสแบบนิมิตของลัทธิสร้างรูป สร้างฤทธิ์อย่างนั้น *นั่นไม่ใช่ทางนิพพาน*

เราจะอธิบายกันถึง**ฌานแบบวิปัสสนา**กันจริงๆ **ชนิดลืมตาโพลงๆ กันเลย หรือ แม้จะหลับตา ก็ได้** คือ ฌานที่มีการเพ่งด้วยจิตพิจารณาด้วยสติ มีวิตกวิจารแท้ คือ อ่านลงไปที่จิตของเราจริงๆ มีธัมมวิจัยแท้ คือ แยกแยะอาการ อ่านมุมเหลี่ยมเรื่องราวส่วนดี(กุศลาธรรม) ส่วนไม่ดี(อกุศลาธรรม) ให้ออกจริงๆ **สิ่งที่ได้ ก็จะเป็น "ปัญญา" ความรู้ชัด ความได้สัมผัสแจ้ง เบื้องต้น**นี่แหละ *เป็นแสงสว่าง* **เป็น "โอภาส"** *มันสว่างในใจ มันหายมืดมัวในปัญญา มันแจ้งทะลุในธรรม มันทำให้จิตของผู้นั้น ได้ยกระดับ*

299

สูงขึ้น จากเป็นผู้มีภูมิธรรมอันเก่า กลายเป็นผู้แจ้งในธรรมยิ่งขึ้น มีภูมิธรรมสูงยิ่งขึ้น มันเข้าใจสิ่งนั้นชัด (กุศลธรรม) ต่างกับที่เราเข้าใจแต่ก่อน (อกุศลธรรม) หรือ มันรู้แจ้งลึกซ้อนลงไปในสิ่งนั้น แน่ชัด ยิ่งขึ้น (กุศลาธรรม) *พ้นสงสัยไม่ลังเลใจยิ่งกว่าที่เคยเป็นอยู่ก่อน* (อกุศลาธรรม) *ดังนี้แหละ ที่เรียกกันว่า ได้รู้ดี–รู้ชั่วแท้ ไม่มืดทึบอยู่ เพราะแยก "ดี–ชั่ว" ในสิ่งนั้นเรื่องนั้นไม่ออก ดังแต่ก่อนแล้ว*(อัพยากตธรรม) *จึงเรียกว่า เป็นผู้ก้าว เป็นผู้มีอภิธรรม คือ มีธรรมยิ่งๆ ขึ้น มันไม่ได้หมายความว่า สว่างแค่สัมผัสแสง แค่เกิดสี หรือ รู้แค่ภาษาเข้าใจได้แค่เหตุผลของคำพูด อันเป็นเพียงรูปธรรม เป็นแค่บัญญัติอย่างเดียว หว่ายังไร้ปัญญาญาณอยู่อย่างนั้น ไม่ ! และไม่ใช่แค่ขบคิดเปล่าธรรมดาๆ เท่านั้น แต่มันได้รู้โดยมีอารมณ์จิต สภาวะจริงประกอบการรู้แก่ตนชัดๆ* **มันเป็นความรู้ใหม่จริง ๆ ที่เรายังไม่เคยรู้ ยังไม่เคยแน่ใจมั่นใจ ก็ได้รู้ได้แน่ใจได้มั่นใจ** มีรูป มีรอย มีเหตุ มีผล อันแน่นแฟ้นขึ้นทีเดียว **อย่างนี้คือ "โอภาส" ที่ได้ตรงๆ จาก "วิปัสสนา" อันถูกต้อง**

แต่ถ้าใคร**หลงติด**อยู่แค่นี้ **ไม่หาทางพากเพียรขึ้นอีก** ก็จะได้ภูมิแค่นั้นนั่นเอง จึงจะต้องไม่หลงภาคภูมิอยู่กับภูมิเท่านี้ จะต้องลงมือ "ทำจริงๆ" อีก ตามที่ตนเข้าใจได้สัมผัสชัดๆ นั้น ให้มั่นคงถาวร หรือ เชี่ยวชาญ จนเป็นอัตโนมัติ หรือ จะต้องปล่อยวาง จะต้องลด**ตัว**อื่น ลด**ตน**อื่นลงอีก และจะต้องไม่หลงยึดมั่นง่ายดายว่า เพียงได้เข้าใจ ได้รู้ชัด ได้สัมผัสเพียงเท่านี้ เป็นปัญญาชั้นยอดแล้ว เป็นความสูงที่จบแล้ว เลยพาลยึดตัวตนว่า ตนสูงแล้ว อย่า ! อย่าหลงเช่นนั้นง่ายๆ เป็นอันขาด เราต้องหามุมเหลี่ยมพากเพียรต่อไปอีก อย่าเพิ่งหลงประมาทสรุปเอาอย่างเร็วนัก แต่ก็ไม่ใช่ว่า ผู้บรรลุเป็นขั้นจบเลยจะมีไม่ได้ ก็หาก มิได้ ในผู้ที่มีบารมี มีอินทรีย์ พละกันจริงๆ *คือ ผู้ที่ต้องยกเว้นเป็นบางคน มีจำนวนน้อย* ซึ่งเป็นผู้บรรลุธรรมที่บรรลุถึงจุดอย่างเร็ว บรรลุพรวดเดียวเป็น "ญาณ" ขั้นสูงจริง ขั้นสุดจริง นั่นก็จะต้องเป็น "ความแท้" ที่ย่อมจะมีเครื่องยืนยัน เครื่องพิสูจน์ได้จริงๆ อย่างนี้นั้น ก็ไม่เรียก "**โอภาส**" นั่น เป็น "**ญาณ**"

300

ซึ่งยิ่งกว่า "**อธิโมกข์**" เสียอีก ท่านผู้แจ้งใน "ญาณ" นั้นจริง ท่านจะรู้ได้ ดั่งพระพาหิยทารุจิริยะ ผู้แสนยากจน หรือ ดั่งพระยสะ ผู้แสนร่ำรวย ได้รู้ได้บรรลุมาแล้ว เป็นตัวอย่าง ดั่งนี้ เป็นต้น

ทีนี้พูดถึงธรรมะที่เกิดจริงเป็นจริงอยู่ในจิต ต่อจาก "**โอภาส**" ที่ได้ มันก็จะมี "**ปีติ**" คือ ความดีใจ ปลื้มใจ ฟูใจ แก่ผู้ได้รับ "ปัญญา" ได้รับ "โอภาส" นั้น ๆ เป็นของแน่ ไม่ว่าในแบบหลับตา หรือ ลืมตา จะได้แบบรูปธรรม หรือ นามธรรม ก็จงอย่าไปหลงปีติแล้วปีติเล่าอยู่เป็นอันขาด ถ้ายังมีอาการเสพย์ "ปีติ" อยู่ในจิต มันก็คือยึดภพแห่งจิตแค่นั้นไว้ มันก็จะพิจารณา หรือ ใช้จิตทำงานที่ยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกได้ยาก จึงต้องละ ต้องวางปีติลง ให้จิตเฉย ๆ สงบลงให้ได้ ยิ่งเป็น "**ปีติ**" **ในแบบฌานหลับตาที่หลงรูป** แล้วล่ะก้อ มันเป็นเอามาก จนถึงขนาดปะทุออกทางอาการกิริยาได้ อย่างพิลึกกึกกือ ขนาดร้องไห้สะอึกสะอื้น ก็ได้ กระโดดลอย ก็ได้ คันคะเยอ หรือ อาการอื่นๆ อีกมาก ถึงเหาะได้ ก็ยังได้ โน่นแน่ะ ! มันก็ชวนติดชวนหลงยึดเอามากๆ เลยทีเดียว ก็จะทำให้คนวนเวียนสิงโลดลิ้มเลิ่มซ่าแซะอยู่กับสิ่งที่ได้ ภูมิที่มีที่เป็นนั่น อยู่นั่นแล้ว มันก็ไปไหนต่อไม่ได้หนะซี ! ถ้าไม่เลิกยินดี ไม่หยุด "ปีติ" เหล่านี้ลง ให้สงบ ให้มันวางเฉยลงเสีย เราก็จะไม่มีทางสูงขึ้นไปอีกได้ จึงจะต้องทำจิตให้วางจากความดีใจปลื้มใจนั้นเสีย ให้เพิกถอนอารมณ์นั้น ให้เป็นจิตสงบลงให้ได้ นี่คือ การต้องดับ "อุปกิเลส" ส่วนที่เป็น "ปีติ" ลง ให้ได้จริง ๆ

แม้กระนั้น ธรรมะที่จะเกิดจริงเป็นจริงสูงขึ้นต่อจาก เมื่อมี "ปีติ" และ *ระงับปีติ ดับปีติลงได้แล้ว* จนจิตเป็นจิตเฉยเป็นจิตสงบแล้ว ที่เรียกว่า "วิเวก" และนั่นก็คือ "**ปัสสัทธิ**" อันเป็นอาการที่เรียกว่า "**วูปสมะ**" คือ การทำให้สงบได้ หรือ การเข้าไปสู่ **ความสงบ** ลงได้ **ด้วยการพรากจากกิเลส-ตัณหา** มิใช่สงบรำงับลงเพราะได้เสพย์สมสุขสม *(สำเร็จความใคร่อยาก หรืออิ่มจากได้เสพย์สิ่งที่อยากนั้น ลงเสียทีหนึ่ง)*

เมื่อได้**ความสงบ** ได้ "**ปัสสัทธิ**" ออกปานนี้แล้ว ก็จะเป็น "ผล"

301

มีความนิ่งเฉยๆ เบาๆ ว่างๆ เป็นการหลุดจากกิเลส–ตัณหาจริง และวางเฉยต่ออารมณ์แม้แต่ "ปีติ" จิตจะว่างลงอย่างมาก ว่างจากอารมณ์กาม (กามารมณ์หยาบๆ ที่เรายึดเราหลงอยู่ ซึ่งรวมทั้ง "อบายมุข" ทั้งหลายด้วย) ว่างจากอารมณ์อยากในโลก (มีอยากได้ ลาภ–ยศ–สรรเสริญ เป็นต้น) ว่างจากอารมณ์เสพย์ในภพแห่งจิตขั้น "ปีติ" ยินดี ปลื้มใจ อันเป็นกิเลสขั้นละเอียดอีกเอาด้วย ก็คิดดูเถิดว่า จะว่างขนาดไหน มันหลุดพ้นโลกหยาบๆ ขึ้นโลกอบาย โลกธรรม และกามภพ ไปจน รูปภพ ได้ถึงขนาดนี้ จิตมันก็จะเป็นสภาพ "สุขเย็น" (อารมณ์นิพพานลำลอง) จะเป็นสภาวะว่างเฉยสูญเบา (สุญญตาได้ในขั้นพอควรทีเดียว) สภาพธรรมเช่นนี้แหละ จะทำให้คนติดมากยิ่งกว่าสภาพธรรมที่เร่าร้อน ดึดดื้นอย่างแท้จริง เพราะ **การเข้าสู่ความสงบแบบเก่งพิเศษ** *(คือ ดับกิเลสได้ดังอธิบายมานั้น)* **ได้อย่างแท้จริงนั้น เป็นสุขจริงๆแน่ๆ (เตสัง วูปสโม สุโข)** หรือ ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า **"นัตถิ สันติ ปรัง สุขัง" อันมีความหมายว่า ไม่มีสุขอื่นใดจะเทียมเท่าสุขที่เป็นไปอย่างสงบ อย่างเย็น อย่างไม่ดีดดิ้น อย่างไม่ทะเลาะเบาะแว้งนี้**

ดังนั้น "ปัสสัทธิ" นี้ จึงเป็นกิเลสอย่างยิ่งจริงๆ ในคน จึงเรียกว่า "อุป-กิเลส" มันเป็น "สุข" เป็นของอร่อย เป็นสิ่งน่ายึดน่าเสพย์อย่างนี้ มันชวนให้ติดได้อย่างเก่ง **เก่งจนถ้าเลยเถิดไป จะทำให้ผู้นั้นอยู่เฉยๆ หยุดนิ่งๆ แล้วก็จะกลายเป็นคนไม่เอาถ่าน ไม่อยากดิ้น ไม่อยากทำงานอะไรเอาเลยด้วยซ้ำไป** ผู้ใดไม่รู้เท่าทัน และ "หลงติด" ก็กลายเป็นคนขี้เกียจ เป็นคนหมดราคา เพราะเหตุฉะนี้เอง ที่พาลพาทำให้คนผู้ไม่รู้คิดว่า ศาสนาพุทธสอนให้คนมาติดอยู่ตรงนี้ เท่านี้ เขาก็เลยเข้าใจศาสนาพุทธผิด หาว่า เป็นศาสนาที่ทำให้คนขี้เกียจ และไม่เจริญ ด้อยพัฒนา **ก็จริงของเขา ถ้า "ผู้ประพฤติธรรมนั้น กลายเป็นคนผู้หลงติดยึดความสงบ" แบบนี้ เพราะจิตจะเกาะจิต ที่สงบ ที่หยุด ที่นิ่งของตนเอาไว้เสพย์ทีเดียว** จงอย่าเผลอเป็นอันขาด ! ถ้าใครไม่รู้ทัน ก็จงรู้เถิดว่า *ผู้นั้นได้พบความสุขที่ยิ่งๆ ขึ้นกว่า สุขโลกๆ สุขหลอกๆ (สุขขัลลิกะ) แล้วจริง เพราะได้ทิ้งความปรุง(สังขาร) อันหนักหนา ได้ทิ้งความหลงดิ้นไปกับโลก*

วางความอยากในโลกีย์ลงมาได้บ้างแล้ว **แต่ ผู้ นั้น ก็ ยัง ไม่ ได้ หมด "ตัวตน" หรือ สิ้นโลก สิ้น "อัตตา" ลงหรอกนะ !** อย่าไปหลงว่า "พระ" ผู้ได้แค่ "ความสงบ" อย่างนี้ แค่นี้ ว่า ท่านเป็น "พระอรหันต์" ท่านถึง "นิพพาน" เป็นอันขาด ซึ่งก็มีคน "หลงผิด" กันอยู่เยอะ !

คำว่า "**ความสงบ**" **จึงจำเป็นต้องศึกษาให้ดี ๆ** *"ความสงบ" อย่างผิดจากแนวทางของพุทธศาสนาไปเลย ก็มี* ดังได้อธิบายมาแล้ว และแม้จะถูก เข้าแนว "**วูปสโม สุโข**" คือ สงบอย่างพิเศษ อย่างสงบจากกิเลส สงบเพราะว่าง เบา จาง คลาย ละ ขาดได้จาก โลกียารมณ์ เป็นระดับ ๆ มาแท้ ๆ มันก็ยังมีขั้นตอน มีระดับที่จะต้องให้ศึกษากันอีกนัก !

"ความสงบ" ที่เรากำลังอธิบายกันมา ถึงตอนนี้ มันก็ยังไม่สูงสุด **มันยังมี "อัตตา" ยังมีตน ที่เป็น "จิตสงบ" (ปัสสัทธิ) ของตน**นั่นแหละเป็นภพเป็น "*ภวตัณหา*" ชั้นสูงอยู่ หรือ เรียกว่า "วิภวตัณหา" (คือ ภพที่ละเอียดยิ่งขึ้นไปอีก) อยู่ ถึงอย่างนี้ก็ยังเป็น "โลกียะ" อีกชั้นหนึ่ง ที่ยัง "ดูดคน–ดึงคน" ได้ดีเยี่ยมอยู่นัก

จงเข้าใจ "**รสของโลก**" (**อัสสาทะ**) ให้ดีเถิด มันหลอกคน มันดึงคนไว้ในโลกได้เก่งถึงขนาดอย่างนี้จริง ๆ อย่าไปมัวเมาเสพย์ หรือ ไปหลงติดรส หลงยึดเป็นอารมณ์ ที่ควรเกาะควรรักอยู่มากมาย ไม่ได้เป็นอันขาด เราเพียงแต่รู้ว่า *รสของ "ความสงบ" เยี่ยงนี้* **ดี** รู้เข้าใจว่า *มันสุขกว่า สูงกว่า รสของโลกีย์ที่เป็นรสแห่งการสมใจ เพราะได้เสพย์การสมใจใน ลาภ–ยศ–สรรเสริญ–และกาม-คุณอย่างแท้ ๆ จริง ๆ เท่านั้นก็พอ* **และขอให้แน่ใจเถิดว่า การว่างจาก "โลกอบาย–โลกธรรม" ว่างจาก "กาม" นั้น มันสุขกว่า เบากว่า เย็นกว่า ดียิ่งกว่า แล้วก็จงทิ้งอบายมุข ทิ้งโลกธรรม ทิ้งกาม อย่าไปยึด ไปติด ไปหลง ไปเสพย์ อยู่เลย มันเป็นของหนัก เป็นภาระ จงหลุด จงพ้น จงจาก จงทำให้จิตมันวางมันพรากให้ได้อย่างเด็ดขาดเถิด**

เราจะต้องเพ่งเพียรเรียนรู้กาย–เวทนา–จิต แยกแยะธรรม เข้าไปให้ลึกละเอียดยิ่งขึ้นไปให้รู้กิเลส–ตัณหา–อุปาทานชั้นสูง ชั้นยิ่งขึ้นไปอีกต่อไป ถ้า "**สุขเย็น" เยี่ยงนี้ มันจะได้ จะมี จะเป็น ก็ให้เป็นไปตามธรรม ตามบทบาท ตามครั้งคราว ตามเหตุตามปัจจัย และตามกาละอันควรของมันก็แล้วกัน** อย่าไปหลงยึดมั่นถือมั่น เกาะติดเหนี่ยวเอาแต่อารมณ์นี้ไว้เสพย์ จนไม่เป็นอันทำอะไรเลยเป็นอันขาด **ถ้าขืนยึดไว้เสพย์ ก็จะยังเป็นการเห็นแก่สุข ยังเห็นแก่ตน ยังมีตนผู้หลงมากหลงมายเสพย์สุขอยู่ คือ ยังไม่รู้จักความพอดี ความเป็นกลาง ไม่มากไปน้อยไปที่เรียกว่า "อรหะ" หรือ "มัชฌิมะ" นั่นเอง ยังไม่เป็น "โลกุตตระ" แท้ ๆ** จิตก้าวขึ้นมาสูงบ้างแล้วหละ แต่มันก็ยังไม่พ้นคำว่า "อัตตกิลมถานุโยค" เพราะยังยึดตัวยึดตน ยังเป็น "อัตตา" อยู่โดยแท้ ยังเข้าไปเกาะไปติดอย่างจงใจ ยังมี "วิภวตัณหา" อยู่โดยจริง

จิตของเรามีความสามารถทำให้มันสงบได้ เนื่องจากดับกิเลสหยาบ อันมี "กามตัณหา" คือ รูปบ้าง รสบ้าง กลิ่นบ้าง เสียงบ้าง สัมผัสบ้าง (ยิ่งเป็น "อบายมุข" ยิ่งจะต้องรู้ก่อน เลิกก่อนให้ได้จริง ๆ ด้วย) กับดับ "ภวตัณหา" คือ ความอยากได้–อยากมี–อยากเป็น ในลาภ–ในยศ–ในสรรเสริญ–และในสุข ตามชั้นตามขนาดที่ตนเลิกได้ อันมีกามหยาบ ๆ บ้าง ไม่โลภในภพแห่งลาภ–ยศ–สรรเสริญ–หยาบ ๆ บ้าง เท่าที่ตนรู้ตนเข้าใจในกิเลสเหล่านั้นได้ และดับลง เลิกหยุดได้จริง จิตเราก็ย่อมสงบลงจริง เพราะ "นิวรณ์กิเลส" ดังกล่าวขาดไปจากเราจริง ถ้าหยุดได้เลิกได้เที่ยงแท้ มันก็วิมุติลงอย่าง**เที่ยงแท้** *มันเที่ยงตรง "วิมุติ" ซึ่งเราไม่นิยมเรียกว่า "เที่ยง"* เพราะมันเที่ยงมั่นแน่นอนมันหลุดแล้วพ้นแล้ว **มันวางได้อย่างเด็ดขาดแล้วอยู่ที่ "จิต" ของผู้ที่ทำได้** ที่จริงมันก็เที่ยงแล้ว มันก็เด็ดขาดแล้ว แต่เราไม่เรียกว่า "เที่ยง" ไปเรียกเสียว่า "จิตตั้งมั่น" หรือ "ความตั้งมั่นแห่งจิต" หรือ "ความมั่นคงของจิต" อันคือ คำว่า "สมาธิ" นั่นเอง และเป็น "สมาธิขั้นปลายสุด" เป็นจิตไม่หวั่นไหวในกิเลสที่เราตัดขาดได้แน่ ๆ แล้ว คำบาลีก็ว่า "**อเนญชา**" บ้าง ถ้าเที่ยงได้เสมอ ๆ อย่างเด็ดขาดก็ว่า "**สมุจเฉท**"

304

เลยทีเดียว หรือ เรียกว่า "**นิยต**" อันหมายความว่า **แน่นอนแล้ว** ก็เรียกได้ หรือจะเรียกว่า "**อัปปนา**" อันหมายความว่า ทำได้สนิทแน่นอนตามเจตนาอยู่ อยู่อย่างนั้นเป็นอย่างนั้นได้ไม่เป็นอื่นไป ก็ถูกต้อง หรือ แม้ศัพท์อื่นก็ยังมีอีก

ส่วนผู้ฝึกหัดตัด ฝึกหัดละวางอยู่ ยังทำได้ไม่เด็ดขาด ยังไม่เก่งชะงัด ก็เรียกว่า เป็น "**สมาธิ**" เหมือนกัน แต่ยังไม่แท้ ยังไม่เป็นขั้นปลายสุด เป็นแค่ขั้นต้น ได้บ้างบางขณะ ชั่วครู่ชั่วยาม ก็เรียกว่า "**ขณิกสมาธิ**" ถ้าตัดได้เก่งขึ้นมาหน่อย ชักจะใกล้ความเป็นจริง ใกล้ความสำเร็จเด็ดขาดเข้าไปเรื่อย ๆ ก็เรียกว่า "**อุปจารสมาธิ**" ถ้าได้เก่งจริง ๆ เป็นที่สุด ก็เรียกว่า "**อัปปนาสมาธิ**" เป็นขั้นปลายสุดล่ะ คือ จิตตั้งมั่นแน่วแน่แล้ว ตัดขาดได้มั่นคงในจิตแล้ว เราเรียกว่า **ได้ "วิมุติ" กันก็ตรงนับว่า เป็น** "อัปปนาสมาธิ" **คือกิเลสขาดจากจิตได้แน่วแน่มั่นคง อย่างเด็ดขาด** ไม่ใช่แค่ขั้นยังฝึก หรือ ประพฤติเพียงได้ใกล้เข้ามาเท่านั้นไม่ (อันเรียกว่า "อุปจาร") ถ้ายังไม่เด็ดขาด (อันเรียกว่า "สมุจเฉท") ยังวิมุติไม่หมด อย่างไม่หวั่นไหว เป็นสภาวะแน่แท้จริงจัง คือ ดับสนิทในกิเลสข้อใด (อเนญชา) ก็ยังเรียกว่า ยังไม่ใช่ "อัปปนาสมาธิ" ก็เป็นเพียง "อุปจารสมาธิ" คือ เพียงก้าวเข้าไปใกล้ความสำเร็จขึ้นเรื่อย ๆ หรือ เป็นเพียง "ขณิกสมาธิ" คือ ขั้นฝึกหัดอย่างเริ่มเกิดผลได้แล้วนิด ๆ หน่อย ๆ ยังไม่มากหมายความว่า ได้ล้มมากกว่าลุก ได้เพียงชั่วขณะ ๆ

เรื่อง "สมาธิ" อันเป็นไปเพื่อ "นิพพาน" เพื่อ "วิมุติ" หรือเพื่อมรรค เพื่อผลนั้น จะต้องเข้าใจให้ดี เช่น บางคนไปหัดนั่งหลับตา "สมาธิ" เพียรแล้วเพียรเล่า นั่งได้ทน หลับตานิ่ง ๆ ได้เก่ง แต่คนผู้นี้ปรกติธรรมดาเวลามีชีวิตประจำวันนั้น เกี่ยวกับ อบายมุข ก็ทนยั่วยวนไม่ได้ กิเลสกามก็ดับไม่ได้ กิเลสในภพอันมีลาภ–ยศ–สรรเสริญ ก็ดับไม่ได้ เพราะไม่ได้เรียนรู้กิเลส–ตัณหาจริง ๆ อบายมุข ก็ไม่รู้ "กามคุณ" เกี่ยวกับจิตอย่างไร ก็ไม่รู้ โลกธรรมเป็นกิเลสอย่างไร ก็ไม่รู้ ก็ไม่ได้ฝึกหัดตัด "กามตัณหา" และ "ภวตัณหา" กันตรง ๆ แต่ไพล่ไปสร้าง "ภวตัณหา" ขั้นบนรูปจิต–อรูปจิต หรือ

รูปฌาน – อรูปฌาน มาติด มายึดหลงเสพย์ เป็นการแถมเพิ่มกิเลส – ตัณหาใส่ตนซ้ำเติมเข้าไปอีกด้วย **จึงชื่อว่า จะได้ "สมาธิ" ที่เป็นมรรคเป็นผล เดินทางเข้าหานิพพาน นั้น ไม่มี** แม้จะหัดนั่งหลับตาทำสมาธิได้แคล่วคล่องช่ำชองนั่งเข้าไปถึงนิโรธสมาบัติขั้นทำ อภิสัญญานิโรธได้ ก็ตาม เพราะเป็นการเล่นจิตเท่านั้น โดยไม่เข้าใจแม้แค่คำว่า **"สมาธิ" ของพุทธศาสนาหมายเอาอะไร ?** ไม่รู้เป็น "สัมมาทิฏฐิ" ก่อน ให้ชัดเจนแจ่มแจ้ง เป็น "โอภาส" เป็นมรรคขั้นต้น "สมาธิ" ขั้นปลาย จึงไม่มีทางจะได้ "สัมมาสมาธิ" และไม่ได้ "อัปปนาวิถี" คือ จิตสงบ จิตว่างจากกิเลสนั้น ๆ ได้อย่างเที่ยงแท้แม้ลืมตาโพลง ๆ **จิตเป็น "วิถีจิต" แท้ ๆ (มิใช่ไปได้ ไปสงบอยู่ได้ แค่แต่ใน "ภวังคจิต")**

"อัปปนาวิถี" นั้น มีไม่ได้ในฌานหลับตา หรือ จิตอยู่ในภวังค์ บางคนฝึกนั่งหลับตากันมานานเป็น ๔๐ – ๕๐ ปี จะได้ก็เพียงแค่เรียกว่า **"ขณิก-สมาธิ"** คือ อาจจะข่มกิเลสบางอย่างได้บ้าง ในช่วงที่นั่งดับ นั่งหลับตาระงับ **ผลของ "วิกขัมภนปหาน"** มันอาจมีบ้าง ซึ่งก็ได้แต่เพียงขณะที่ข่มอยู่ได้ นั่นแหละ จึงเรียกว่า ว่างจากกิเลสได้บ้างเป็นขณะ ๆ (ขณิก=ชั่วขณะ) หรือ ไม่ได้เลยเอาด้วยซ้ำก็มี เหตุเพราะจับจุดแท้ของ "มรรค" ไม่ถูก ความเข้าใจยังผิดเรื่อง ผิดจุดอยู่ เรียกว่า **ยังมี "มิจฉาทิฏฐิ"** นั่นเอง มรรคจึงไม่เป็น "สัมมาอริยมรรค" เพราะ**ไม่มี "สัมมาทิฏฐิ" อันเป็น "อริยะ"** เข้าใจทางประพฤติแท้ไม่ได้ ไปหลงยึดเอาทางประพฤติแบบฤาษี ดาบส หรือ แบบอย่างของอาจารย์ลัทธิอื่น ๆ ซึ่งพระพุทธเจ้าของเราก็เคยหลงมาแล้ว เมื่อแรก ๆ ที่ไปมั่วนั่งหลับตาอยู่กับอาฬารดาบส อุทกดาบส อันเป็นการหลง "จิตสงบ" (ปัสสัทธิ) ถึงขั้นสูงสุดของ "อรูปฌาน" โน่นแน่ะ ! **และปัจจุบันนี้ก็กำลังหลงผิด เวียนกลับไปสู่สภาพเดิมกันอีก**

จึงขอให้ทำความเข้าใจกับเรื่องของ "สมาธิ" กันให้ดี ๆ นั่งหลับตา ก็เรียก "สมาธิ" ไม่ผิดหรอก แต่ **"สมาธิ" ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราหมายนั้น** มันคือ **"อธิจิต"** ซึ่งคือ **จิตที่ขาดกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน**

306

คือ จิตที่หลุดพ้น (วิมุติ) จากกามตัณหา–ภวตัณหาได้อย่างสำรอกออก **ทั้งๆ ที่มีสภาพรู้ มีความเห็นแจ้งอยู่ชัดในขณะลืมตาปกติ มีการสัมผัสปัจจุบันธรรมอย่างสามัญ เข้าใจแจ้งได้จริงๆ** จึงจะเรียกว่า "วิปัสสนา" แท้ อันเกิดได้เป็นได้ เพราะสมาทาน "ศีล" หรือ มี "ศีล" (มีกฎ มีหลักเกณฑ์ มีจุดเป้าหมาย) เป็นข้อประพฤติสำเหนียก สังวรอยู่ทุกอิริยาบถ จนตัดกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน ขาดจากกามตัณหา ลดจากภวตัณหา โลกามิส ๘ ได้จริงๆ จิตสูงขึ้น บริสุทธิ์ยิ่งขึ้น (อธิจิต) **เพราะการสำรอกด้วย "ศีล" เช่นนี้ จริงๆ จึงจะเรียกว่า "สมาธิ" อันมี "วิมุติ"** หรือ มีการหลุด มีการพ้นจากกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน

"ศีล-สมาธิ-ปัญญา" มันทำงานร่วมกัน เป็นสมังคีธรรมแท้ๆ เสมอๆ ไม่ใช่นั่งหลับตาทำ "สมาธิ" แต่ "ศีล" ไม่รู้อยู่ไหน ? *ได้แต่โมเมเอาว่า ตนกำลังนั่งหลับตา นั่นแหละ คือ ตนไม่ได้ละเมิดศีลข้อไหนแล้ว* ถ้าคิดเอาอย่างนี้ ก็ไม่ต้องไปพูดถึง "ศีล" เลย ก็ได้ เพราะมันไม่เห็นจะเกี่ยวอะไรเลย มันไม่ได้ใช้ "ศีล" ไม่ได้อาศัย "ศีล" เป็นเครื่องระลึกรู้ให้เรา **สังวร–สำรวม ในกายกรรม–ในวจีกรรม–ในมโนกรรม ตามหน้าที่แห่ง"งาน"ของศีลแล้ว** นี่เล่นไม่ให้มีอิริยาบถ ไม่ให้มีองค์ประกอบเหล่านั้นเลย ! (ทั้งๆ ที่อธิบายกันเอง ก็อธิบายด้วยซ้ำไปนะว่า "ศีล" รักษากาย–วจี แต่แล้ว นี่ไม่มีอะไรสักอย่าง !) **มีแต่จะ "ดับ" จิตเข้าไปๆ หรือ "กัก" จิตเข้าไว้ๆ** มันคือ ลักษณะข่ม หรือ บังคับจิต หรือ เป็นการ "ไม่เปิดจิต" ท่าเดียวกันหมด ต่างหาก

ในเมื่อ "ศีล" ย่อมควบคุม กายกรรม วจีกรรม พร้อม เพื่อ**ส่งผลสะท้อนย้อนย้ำให้สำรอก**ไปถึงมโนกรรม เมื่อ "ศีล" สำรอกถึง "จิต" ได้ ขัดเกลาได้ จิตดีขึ้น สะอาดขึ้น **ก็เรียกว่า "สมาธิ" (อธิจิต)**

แต่พอมานั่งหลับตาเข้า แล้วจะถือว่า ตนบริสุทธิ์ทั้งศีล ทั้งกายกรรม ทั้งวจีกรรมนั้น นั่นมันไม่ใช่เพราะศีล มันเพราะตนระงับกายกรรม ระงับวจีกรรม ต่างหาก และ**ไม่ได้เอา "ศีล" มาใช้อะไรเลยสักหน่อย** เมื่อไม่มีอากัปกิริยาทั้ง กายกรรม – วจีกรรม ใดๆ มันก็ย่อมจะเกิดทุจริตใดๆ ไม่ได้อยู่ดี

307

อย่างนี้มันเรื่องกำปั้นทุบดิน ! แต่ "ศีล" นั้น จะช่วยคนได้ แม้ขณะมีอากัป-กิริยาทางกายกรรม วจีกรรมพร้อม โดยผู้นั้นมี "สติ" รู้ตัวว่า มี "ศีล" ใช้ "ศีล" อยู่ทีเดียว "จิต" ก็ทำงานอย่างรู้ ทำงานควบคุม ขัดเกลา อบรม เห็นผล ว่า ทำได้ดีขึ้น สุจริตขึ้น ทั้งนอกและในจิต ส่งผลสะท้อนอาศัยกันและกัน ย้อนออกย้อนเข้า จนทำได้ง่ายขึ้น ทำได้บ่อยขึ้น ต่อเนื่องกันได้ยิ่งๆ ขึ้น **เรียกว่า "สมาบัติ" และ เป็น "สมาธิ" ที่ยิ่งๆ ขึ้น** "จิต" ก็ลดความผื่น ลดความยากขึ้นเรื่อยๆ เป็นเบา–ง่าย–สบายขึ้น (สุจริต หรือ ดี เป็นภายใน) ข้างนอกก็งามขึ้น บริสุทธิ์อยู่ได้ยิ่งๆ ขึ้น (สุจริต หรือ ดี เป็นภายนอก) นั่นต่างหาก คือ "ศีล" จะช่วยให้สุจริต แม้มีอากัปกิริยาทางกายกรรม วจีกรรมอยู่ ก็จะเป็นสุจริต และ "จิต" หรือ "มโนกรรม" ก็จะ ทั้งสุจริต ทั้งเป็น "อธิจิต" ทั้งรู้–เห็น **(เกิด "ญาณ")** ทั้งเป็นไปได้ง่าย – สบาย – เก่ง – สะอาดอยู่อย่างหมดผื่ดหมดผื่น – หลุดพ้น – อัตโนมัติขึ้น **(เกิด "วิมุติ")** จริง ๆ

อย่าหลงผิดกันเป็นอันขาด !

หรือยิ่งผู้ใดไปหลงเรียน**เอาแต่ "ปัญญา" เป็นภาษา**ขั้นอภิปรัชญา ภาษาขั้นเปรียญ ขั้นปริญญา หรือ ขั้นบัณฑิต "อภิธรรม" ขั้นปรมัตถ์ทีเดียว *แต่ "สมาธิ" ไม่รู้อยู่ไหน ? แม้แค่ "ศีล" ก็ไม่สำเหนียก ไม่สังวร* "อธิจิต–อธิปัญญา" มันก็จะไม่เกิดแน่ ! **แล้วเมื่อใดคนผู้หลงทางดั่งว่านี้ จะมี "อธิศีล" ที่ยิ่งๆ ขึ้นไป ทุกบาทก้าวแห่งการปฏิบัติได้** เพราะผู้มี **"อธิปัญญา" (รู้แจ้งอภิธรรม) สูงขนาดใด จะต้องมี "อธิศีล" อันสูงอยู่ในระดับเดียวกันขนาดนั้น เป็นเครื่องหมายอย่างแท้จริง**

จาก**พหุลานุสาสนี**(คำสอนที่พระพุทธองค์ทรงกล่าวเสมอๆ ทรงสอนมาก ซ้ำๆ ซากๆ มาก) ของพระพุทธองค์มีว่า.............

พระผู้มีพระภาคเจ้ากำลังประทับอยู่ ณ อานันทเจดีย์ในโภคนครแม้นั้น (หรือแม้ประทับอยู่ที่อื่น ๆ ทั้งหลาย) สำหรับภิกษุทั้งหลาย ได้ทรงแสดงธรรมีกถา ที่มีปริมาณมากความว่า **"ศีลมีเจตนารมณ์ มีอาการอย่างนี้ สมาธิมีเจตนารมณ์**

มีอาการอย่างนี้ ปัญญามีเจตนารมณ์ มีอาการอย่างนี้ **สมาธิ ที่มีศีล เป็นฐาน เป็นที่ตั้ง เป็นที่เป็นไป** ย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่ **จิต** ที่ถูก **ปัญญาบ่ม** ให้ดีถึงขนาดแล้ว ย่อม *หลุดพ้นโดยชอบ* **อย่างแท้จริง** จากอาสวะทั้งสามนี้ คือ จากกามาสวะ จากภวาสวะ จากอวิชชาสวะ" ✕

นั่น ก็ลองพิจารณาคำตรัสของพระพุทธองค์ดูดี ๆ เทอญ

กามคุณใด ๆ อันเป็น**กามตัณหา** โลกามิสใด ๆ อันเป็น **ภวตัณหา** ที่เราได้เข้าใจแจ้ง สำรวม สังวร โดยมีความเข้าใจในเรื่องนั้นสิ่งนั้น ตั้งกฎลด ละ เพิกหยุด ในสิ่งนั้นเรื่องนั้นให้แก่ตน (เรียกว่า "ศีล") แล้ว ก็ได้ดับ ฆ่า ละคลายได้ไปเรื่อย ๆ **จนเป็น "สมาธิ" หรือ เป็น "อธิจิต" แน่วแน่ได้** แต่ละเรื่อง แต่ละกิเลส–ตัณหา จนเป็น "สมาธิ" ขั้นสุด (อัปปนาสมาธิ) จึงจะเรียกว่า บรรลุ "วิมุติ" ในแต่ละกิเลส แต่ละตัณหา

จงทำความเข้าใจใน "**ขณิกสมาธิ**" – "**อุปจารสมาธิ**" และ "**อัปปนาสมาธิ**" **ให้ดี ๆ** ให้ได้ อย่าไปหลงอยู่เพียง "สมาธิ" แบบหลับตา อันเป็นแนวของดาบส(พวกที่เคยสอนพระพุทธองค์) ฤๅษี เดียรถีย์อื่น เท่านั้น เป็นอันขาด

ดังนี้ เราก็ได้ "**วิมุติ**" **แท้ ระดับ ๑ ขั้นหนึ่ง** และเราก็จะได้รับ **ปัญญาขั้นที่ ๑ (อธิปัญญา)** เรียกว่า "**โอภาส**" เป็น "ผล" ของการปฏิบัติ ถ้าผู้ใดติดยึดอยู่แค่ระดับนี้ หลงได้ หลงมี หลงเป็น หลงเสพย์ อยู่แค่ระดับนี้ ก็คงได้ปัญญาแค่ขั้นนี้ เท่านั้นเอง ภูมิธรรมของผู้นั้นก็เป็น "อัตตา" อยู่แค่นี้ ผู้นั้นก็ "คงที่" (นิจจะ) อยู่แค่นี้ เป็น "สันตวิหาร" อยู่จบเพียงระดับนี้ และแล้วอุปกิเลสทั้งปวง อันเป็น "**โอภาส–ปีติ–ปัสสัทธิ**" **ขนาดเท่านี้** (โอภาส=ภูมิธรรมขั้นต้น. **ปีติ**=ก็หลงยินดีติดใจอยู่. **ปัสสัทธิ**=เก่งได้เท่านี้ๆเอง, สงบรารื่นได้ก็เท่านี้ ๆ) ดังกล่าวแล้ว ก็จะอยู่กับเราเป็นไตรลักษณ์อยู่ เป็น "วัฏฏะ" คือหมุนวนอยู่ในภูมิที่สูงเท่านี้ **สุข** ที่ได้ ก็แค่ "ปัสสัทธิ" สูงสุดเพียงเท่านี้ **อุเบกขา** หรือ ความวางเฉยที่ตนสามารถ **ความว่าง** หรือ **สุญญตา** ที่ตนถึง ก็จะคงเท่านี้ แค่นี้ เป็นที่สุด

309

เราจะสูงขึ้นๆๆๆ เพราะการ "รู้" แท้ ในทุกสภาวะแห่งภูมิธรรมที่สูงขึ้นๆ คือ เกิด "ญาณทัสสนะ" จริงๆ แล้ว "วาง" ทุกสภาวะธรรม ให้ได้ ทั้งสิ้น ต่างหาก ที่เรียกว่า "วิมุติ" มิใช่ "ยึด" (สำหรับเรา)

เราต้องไม่หลงติด หลงยึดมั่น หลงเกาะจุดใด หรือ อารมณ์ไหนๆ จริงๆ เราต้องวางเฉยกับมันหมด ให้ได้ ไม่ยินดียินร้ายกับมัน ให้ได้ ไม่ว่า **อารมณ์สุข** ที่ได้ เพราะการทำวิมุตินั้น หรือ ทำสมาธิ (อธิจิต) นั้นสำเร็จ หรือ ไม่ว่า **ปัญญา** ที่ได้ เพราะ **รู้รส** วิมุติ เพราะ **เข้าใจเหลี่ยมมุม** ในการทำวิมุตินั้น ทำสมาธิ (อธิจิต) นั้นได้สำเร็จ เราจะไม่หลง "สุข" แค่ขั้นต้นๆ เพียง "ความสงบ หรือ ปัสสัทธิ" คือ เอาแต่เสพย์ความสงบ หรือ หลงรส **ความสงบความเรียบร้อยราบรื่น** เท่าที่ได้เท่านี้ นั้น มันยังไม่พอ จงพิจารณาให้ดีเถิด

พระพุทธเจ้าสอนเราไว้ว่า "**เราจะต้องพลัดพรากของรักของชอบใจทั้งนั้น**" *มันจะต้องพราก ต้องจาก ต้องวางทุกอย่างจริงๆ ไม่ว่าอะไรจะอร่อยยอด จะชวนเสพย์สูงสุดแค่ไหน ? สูงสุดยอดที่สุด ถึงขนาดได้ "นิพพาน" ขั้นปลายแล้ว เรายังจะต้องพรากนิพพานขั้นปลาย วางนิพพานขั้นปลายได้อีกแน่ะ ในขั้นสุดท้าย* ขั้นนี้ก็ขอให้พิจารณาหาทางวางมันพรากมันให้ได้ก่อนเถิด **เราจะต้องรู้อารมณ์หลงเสพย์ หรือ จิตที่ยึดติดนี้ ให้ได้ เราจะไม่ให้มีอารมณ์เช่นนี้เกาะจิต ยึดมั่นอยู่ในจิต มัวเมาอยู่ในจิต อร่อยอยู่ในจิต จนกลายเป็นติดอยู่ในจิตเป็นอันขาด** ถ้ามัวเมาเอาแต่ความสงบ เป็นรสอร่อย เป็นความสบายแล้ว มันจะกลายเป็นคนขี้เกียจสันหลังยาว เป็นคนเอาแต่อยู่นิ่งๆ ไม่ทำอะไร ก็จะกลายเป็นคนไม่มีประโยชน์แก่โลก และเป็นคนถ่วงโลก ไร้คุณค่าจริงๆ

ลัทธิที่เอาแต่สงบ แล้วติดยึดสงบ เอาแต่หยุดนิ่ง เสพย์การหยุดนิ่ง เอาแต่เฉพาะเฉย แบบไม่ทำอะไรให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลโลก เอาแต่เงียบงุดหลบมุม จึงเป็นลัทธิที่ได้ชื่อว่า "ถ่วงโลก" ไม่พัฒนา หรือ ด้อยพัฒนาจริงๆ

310

แต่ลัทธิพุทธแท้ ๆ ที่ถูกตรง ไม่ใช่เช่นนั้นเลย ขอให้ผู้ที่ยังเข้าใจไม่พอ หรือ แม้พุทธศาสนิกชนเอง แต่ยังมีมิจฉาทิฏฐิอยู่ คือ ยังเข้าใจ "วิชชา" แห่งพุทธของตนเองยังไม่ได้ พาลไปหลงผิดคิดเห็นเช่นคนอื่นเขาเข้าใจ ขนาดเห็นว่า "โลกุตตระ" คือ การเงียบงุดหลบมุม ไม่พัฒนา ไม่ทำงาน ถ่วงโลก ถ่วงสังคม ถ่วงเศรษฐกิจ ฯลฯ และค่อนไปทางเอาแต่อยู่เฉย ๆ หรือ ขี้เกียจนั้น **ก็จงฝึกฝนประพฤติธรรม ให้รู้แจ้งเห็นจริงจริงๆนั่นเถิด อย่าเอาแต่เดา-คะเนแค่บัญญานึกคิด แล้วก็ "ตัดสิน" สัจธรรมออกมาเพียงเท่านั้นเลย หรือ ศึกษาอย่างพิสูจน์ให้เข้าใจให้ดีให้ถ่องแท้ให้ได้เถิด** ว่า *พุทธโดยแท้ขั้น "โลกุตตระ" นั้น คือ ผู้ไม่เห็นแก่ตัว ผู้ละตนละตัว ผู้เสียสละ ผู้ไม่งมงายอยู่กับ "โลก" ที่ไร้คุณค่า ไร้สาระที่แท้ เช่น โลกอบาย โลกธรรม ๘ โลกกาม และแม้ที่สุด โลกอัตตาที่ละเอียดขึ้น "อรูป" หรือ "วิภว" แต่เป็นผู้มีคุณมีประโยชน์ ผู้ไม่ขี้เกียจ ผู้ทำงาน และ ทำงานที่ประเมินค่าแล้ว ราคาค่าแรง ค่าผลิตผลของงาน สูงกว่างานใดๆ ด้วย เพราะงานทุกงาน ที่ผู้เริ่มบรรลุธรรมทำนั้น ล้วนเป็นงานที่เสียสละ เป็นงานที่โลภะน้อยลง ๆ ตามภูมิ ของจิตแต่ละระดับ ของแต่ละท่าน และจะเป็นงานที่เรียกว่า* งานแห่งการเป็นตัวอย่าง อันควรเอาอย่างแม้ทางกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม *งานนั้น จึงคือ* งานครู งานสอน งานชักจูงโยงใย งานชี้ชวนชักนำ ทำตัวอย่างให้เห็นเพื่อเป็นเครื่องนำพา พร้อมกับพูดสอนประกอบด้วย *ผู้เป็นพระอริยะจึงคือ ผู้สอนทั้ง ทางกาย ทางวจี ทางมโน เป็นการสอนที่หนักมากจริงๆ จึงเรียกว่า "ครู" (ครุ หรือ คุรุ) อันแปลว่า "หนัก" หรือ "อาจารย์" (ผู้มีความประพฤตินั้นโดยแท้จริงในตนแล้ว)*

งาน**ครูอย่างโลก ๆ** นั้น ไม่มีรูปร่างของ "**ความไม่โลภ**" **ไม่มีลักษณะของ "ความไม่เสพย์"** ประกอบอยู่มากนัก แถมซ้ำเขารับค่าจ้างตอบแทน โดยจะเอาให้หนัก อยากได้ผล เป็นลาภ–ยศ–สรรเสริญให้มากด้วย ยิ่งครูชั้นเก่ง ชั้นสูง ยิ่งรับ ลาภ–ยศ–สรรเสริญมาก ๆ ยิ่ง นั่นไม่ใช่ "โลกุตตระ" นั่นคือ ครูของโลกียะปุถุชนธรรมดาๆ ที่ยังไม่รู้ "โลก" และยังหลง "โลก" ทั้งหลายทั้งปวงอยู่

311

จึงยังมีโลภะ–โทสะเต็ม เพราะยังไม่พ้น "โมหะ" แต่งาน**ครูทางธรรมแท้ๆ (โลกุตตระ)**นั้น เขามีการ "ทำได้" จริงๆ ประกอบให้เห็น แถมยิ่งผู้ใดเป็นครูที่เก่งๆ ชั้นสูงยิ่ง ยิ่งไม่รับของตอบแทน ยิ่งขึ้น ไม่ว่า ลาภ–ยศ–สรรเสริญ แม้แต่สุข และกามคุณทุกด้าน แต่ทว่ายิ่งเป็นครูชั้นสูงเท่าใด ก็ยิ่งทำงานมากยิ่งเท่านั้นๆ จริงๆ ไม่ใช่ยิ่งเอาแต่อยู่นิ่งๆ เฉยๆ หรือ หลบมุม หรือ ใช้เล่ห์เลี่ยงด้วยความฉลาดจริงๆ ของตน จนคนรู้เท่าทันได้ยากเป็นอันขาด และ **งานที่ปรากฏผล ที่ท่านจะแสดงอยู่เสมอมากที่สุด ที่มีในองค์ท่านชัดๆ เจนๆ** ก็คือ *ความเบิกบานแจ่มใส (คือ ความเป็นผู้หมดโทสะ) ความมัธยัสถ์ (คือ ความเป็นผู้หมดโลภะ) ความสุภาพ (ความเป็นผู้หมดโทสะอย่างละเอียดยิ่งขึ้น) ความสงบ (ความเป็นผู้หมดโลภะอย่างละเอียดยิ่งขึ้น) สภาพหมดความอยาก (ผู้หมดโทสะอย่างละเอียดสูญสุด) สภาพสิ้นความเสพย์ (ผู้หมดโลภะอย่างละเอียดสูญสุด)* นี่แหละ คือ "งาน" ที่ยากที่สุด คือ "งาน" ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือ "งาน" อันยอดเลิศกว่า "การแสดง" ทั้งปวง คือ "งาน" ที่สูงสุดกว่ากายกรรม วจีกรรม มโนกรรมทั้งปวง

การแสดง**ทางกาย (กายกรรม)** ก็คือ อากัปอาการ บทบาทชีวิต ความเป็นอยู่ ทุกอิริยาบถ ที่เห็นได้ รวมๆ ใหญ่ๆ เป็นภายนอก หรือ หยาบ–รู้ง่าย ว่า ไม่โลภในชีวิตของใครทั้งที่เป็นชีวิตเป็นๆ ทั้งชีวิตตายๆ และทั้งไม่ประสงค์ให้สัตว์ใดใครตาย ดังนั้น จึงจะไม่มีโทสะใดที่จะให้สัตว์ใดตาย ไม่โลภะทำลายชีวิตสัตว์ใด สุดท้ายสูงสุด จะไม่มีแม้โลภะที่จะหลงว่า ต้องให้สัตว์ทุกตัวยังอยู่อย่างเกินวิถีแห่งกรรมด้วย

ไม่โลภในข้าวของลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุขใดๆ ไม่แย่งใคร ไม่ขโมยใคร ให้ทานไปจนหมดสิ้นเสียด้วย จะไม่เศร้าใจเสียใจ หรือ โทสะใดๆ เพราะไม่ได้ลาภ–ยศ–สรรเสริญ–หรือ แม้แต่สุขใดๆด้วย

ไม่โลภในกามคุณ ๕ รูป–รส–กลิ่น–เสียง–สัมผัสทั้งหลาย และจะไม่มีอารมณ์โทสะใดๆ แม้แต่โทสะอย่างละเอียด ก็จะไม่เกิดในใจ ถ้าแม้นจะมีใครมาพรากรูป–รส–กลิ่น–เสียง–สัมผัสใดๆ ไปจากตน

312

และจะไม่พูดทุจริตใดๆ ทั้งโกหกหยาบๆ ส่อเสียดหยาบๆ เพ้อเจ้อหยาบๆ หรือแม้หยาบๆ ตรงๆ อันเป็นไปเพื่อตัวเพื่อตน เป็นอันขาด

เพราะจิตหมดเสพย์ติด จิตสิ้นมัวเมาแล้ว โดยบริบูรณ์ (พ้นอวิชชาสวะ) ไม่ว่าในกิเลส–ตัณหา–อุปาทานเฉพาะๆ ของแง่ใดมุมใด (คือ บริบูรณ์ในแต่ละเรื่อง แต่ละแง่) ถ้าเพียงแง่หนึ่งมุมหนึ่ง เช่นว่า ผู้ใด*พ้นอวิชชาสวะ จาก "น้ำเหล้า" ได้อย่างสมุจเฉทแท้* ดังนี้ ผู้นั้นก็จะไม่ฆ่าสัตว์ ฆ่าคนเพราะน้ำเหล้า จะไม่ลักไม่ขโมย ไม่โลภะไม่โทสะเพราะน้ำเหล้า จะไม่เสพย์รูป–รส–กลิ่น–เสียง–สัมผัสของน้ำเหล้า จะไม่หลงโง่เสพย์รูป–รส–กลิ่น–เสียง–สัมผัสเพราะเหล้าพาไปอีกด้วย จะไม่พูดทุจริตใดๆ เพื่อน้ำเหล้า หรือ เพราะน้ำเหล้า เนื่องจากหมดอุปาทาน หมดการติด ไร้การมัวเมาหลงใหลในน้ำเหล้า อย่างเด็ดขาดแล้ว **กามาสวะ** ทั้ง**ภวาสวะ** อันเนื่องมาแต่น้ำเหล้า จึงหมดสิ้นด้วย

หรือ เช่น ผู้ใด*พ้นอวิชชาสวะ ในเมถุนธรรมแล้ว* ดังนี้ ผู้นั้นก็จะไม่มี**กามาสวะ** ทั้ง**ภวาสวะ** ในความเป็นหญิงเป็นชาย ผู้นั้นก็จะมีกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม เป็นตัวอย่างอันดีงามให้แก่มนุษย์โลก โดยแสดงความบริสุทธิ์ทางกายกรรม วจีกรรม มโนกรรมที่ไม่เป็นทาษแห่งเมถุนธรรม เป็นครูให้คนเห็น เป็นตัวอย่างอันชัดเจนในความหมดสิ้นแล้วแห่งการยึดหญิงยึดชายมาเสพย์ในตน อย่างนี้ เป็นต้น

นี่คือ พุทธ นี่คือ ลัทธิที่เดินตามคำสอนของพระบรมศาสดา ที่ว่า

๑. "ไม่เป็นไปเพื่อความมักใหญ่" คือ มีแต่เป็นไปเพื่อความเหมาะสม ความพอดี ไม่โอ่อ่าเกินจริง ไม่ใหญ่จนกลายเป็นพุ่มเพื่อยพุ้งเพ้อ จนเกินความจำเป็นแท้ๆ ไม่หลงมักใหญ่อยากใหญ่เกิน "ฐานะที่แท้จริง" จริงๆ และที่สุด จะมีแต่ให้ มีแต่น้อยลงๆ หรือ มักน้อย มัธยัสถ์ ต้องเข้าใจใน "อัปปิจฉะกถา" จึงจะดี จะควร จะสุขเย็น

๒. "ไม่เป็นไปเพื่อความขี้เกียจ" อันนี้เป็นหลักตายตัวเลยทีเดียว ที่จะวัด "มิจฉาทิฏฐิ" หรือ "สัมมาทิฏฐิ" ในผู้ปฏิบัติธรรมได้ เพราะผู้ปฏิบัติธรรมใดที่รู้ "มัชฌิมา" รู้ "สัมมา" แท้ คือ ความจำเป็นที่พอดีๆ ปานกลาง เหมาะแก่กาละเทศะ และสิ่งที่เป็น "กุศล" แท้ ผู้ปฏิบัติธรรมนั้น จะไม่ขี้เกียจ ในการจะทำงาน

เหล่านั้น สิ่งนั้นๆ เป็นแน่แท้ ผู้ไม่มีปัญญา ความเข้าใจ (ทิฏฐิ) ยังไม่แท้ ไม่รู้แจ้งใน "มัชฌิมา" แห่งงานตามฐานะตน ไม่รู้แจ้งใน "กุศลธรรม" แท้ ผู้นั้นก็ย่อมจะขี้เกียจ ในงานดังกล่าว และขี้เกียจ ในการกอปร "กุศลธรรม" โดยจริง จะเห็นแก่ตัวจัดทันที

๓. "ไม่เป็นไปเพื่อความหลงสวรรค์ หรือ ไม่ยึดสวรรค์" แต่เราจะต้องเข้าใจนิพพาน และทำให้เป็นนิพพาน คือ ประพฤติให้ตรงในคำว่า "**อสังสัคคะกถา**" ที่เขาแปลกันว่า ไม่คลุกคลีด้วยหมู่ ซึ่งก็ถูกต้อง ในเบื้องต้นสำหรับผู้เริ่มปฏิบัติใหม่ แต่ความลึกละเอียดของมันนี้ คือ ที่เราคลุกคลีด้วยหมู่อยู่อย่างโลกๆนั้น มันล้วนเพื่อความเพลิดเพลิน ความบันเทิง ความสนุกสนาน เป็นการบำบัดความอยาก อันรวมเรียกว่า ความสมใจ หรือ ความสุข ดังนั้น จึงจะ*ต้องไม่หลงสุข ไม่หลงสร้างสวรรค์อยู่แล้วๆเล่าๆ เป็นอันขาด* เข้าใจโลกให้พอว่า **ที่คนมันทุกข์ เพราะมันหลงสุข คนมีนรก เพราะมันหลงสวรรค์** (ทุกข์=อริยสัจ. สุข=อลิกะ. นรก,สวรรค์=ภพ,ชาติ) ผู้จะตัดตรงไป**นิพพาน** ต้องรู้**นรก** เข้าใจ**สวรรค์** ให้ชัด แล้วเลิกติด เลิกยึดมั่นทั้งนรก และสวรรค์ ให้ได้ จึงจะเป็นไปเพื่อนิพพาน อย่างนี้คือ แนวทางของพุทธ แท้ๆ ที่ถูกตรง เป็นธรรมเป็นวินัย เป็นคำสั่งสอนของตถาคตองค์บรมศาสดา [แต่มิใช่ นรก – สวรรค์ ที่มีเป็นรูป เป็นเรื่อง เป็นเมือง เป็น ลิเก – ละคร ซึ่งต้องนั่งหลับตาเข้าไปดู จึงจะเห็นภาพนั้น ดอกนะ ! **นรก คือ ทุกข์ในจิต (อริยสัจ) สวรรค์ คือ สุขในจิต (สมุทัยอริยสัจ)**]

ดังนั้น "อุปกิเลส" แค่รอบต้น ชั้น **โอภาส–ปีติ–ปัสสัทธิ** นี้ มันจะทำให้คนไม่ดีขึ้น และจะเลวลงได้ ทำให้คนไร้สมรรถภาพ เป็นคนขี้เกียจ เป็นความหลงตน เป็นคนยึดตัวตน เป็นคนเห็นแก่สุขขั้นน้อยๆ และเป็นผู้เห็นแก่ตัวอย่างที่ต้องถูกโลกติเตียนตราหน้ากันแล้วว่า ถ่วงโลก ไม่พัฒนา ขี้เกียจสันหลังยาว

ถ้าเข้าใจ "อุปกิเลส" เพียงรอบแรกขั้นต้น เท่านั้น ยังไม่ทะลุ และวางไม่ได้ "อุปกิเลส" รอบสูงขึ้นไป ชั้น **อธิโมกข์ – ปัคคหะ – สุข** (ซึ่งเป็น "สุข"

314

ที่สูงกว่าอุปกิเลสรอบแรก แค่ "ปัสสัทธิ" เสียอีก) ก็ยิ่งจะไม่มีทางรู้ทัน และไม่อาจพรากจาก ไม่อาจละวางได้ อย่างแน่นอนทีเดียว

เพราะ**ขั้น "อธิโมกข์"** นั้น คือ *ความยิ่งความสูงขึ้นของ "ผล"* **เป็นความรู้ใหม่ อันเป็นไปเพื่อนิพพานจริงๆ ยิ่งขึ้น สำหรับผู้ปฏิบัติถูกทาง**

ส่วนผู้หลงทางไปเล่น "สมาธิโลกีย์" ก็จะไปได้**เดรัจฉานวิชชา** หรือ**ความเก่งทางอภิญญา อันเป็นสภาวะธรรมสูงขึ้นเก่งขึ้นจริงเหมือนกัน** มันก็จะเร่งเร้าให้เรายิ่งมีความพากเพียร มันยิ่งกว่า ดีอกดีใจ ปลื้มอกปลื้มใจ ขึ้นไปเสียอีก มันจะทำให้มีกะจิตกะใจประคับประคองสิ่งที่ได้มานี้จนมากมาย อันเรียกว่า "**ปัคคหะ**" และจะหลง**เป็น "สุข" ยิ่งกว่า**ขั้นต้น (คือ "**สุข**" ยิ่งกว่า **ขั้นปัสสัทธิ**) เสียอีก *ถ้าไม่ "รู้ทัน" ไม่มีปัญญาเข้าใจได้ถูก* ว่า "**อธิโมกข์**" ที่ได้นั้น เป็นของควร เป็นเรื่องถูกต้อง **เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือไม่ ?** ก็จะยิ่งไป**ติดไปมัวเมาใน "อธิโมกข์" อันไปหลงเอาเดรัจฉานวิชชา** ซึ่งเป็น**อภิญญา**ที่ไม่ใช่ "วิชชา" ที่แท้ ที่จะช่วยให้พ้นทุกข์ หรือ ช่วยให้แจ้งอริยสัจ ๔ นั้นๆ หนักขึ้น เพราะมันก็เก่ง มันเป็นฤทธิ์ มันเป็น*อุตตริมนุสสธรรม* อันคือ *ความเก่งวิเศษเหนือมนุษย์ธรรมดาๆ* จริงๆ เหมือนกัน ถ้าเราจะเรียก จะหมายเอาว่า เพียงเป็น "ความเก่งวิเศษเหนือมนุษย์ธรรมดาๆ" เนื่องจากว่า มันก็ไม่ใช่ของทำได้ง่ายๆ บางทีเป็น**พวก "อิทธิปาฏิหาริย์"** บางทีเป็น**พวก "อาเทสนาปาฏิหาริย์"** ซึ่งเป็น*อุตตริมนุสสธรรม*ที่จะฉุด จะดึง จะกั้นทางบรรลุได้อย่างเก่งที่สุด เนื่องจาก "**ปีติ**" ในสิ่งนี้ ก็จะแรงมาก "**ปัคคหะ**" อันคือ การประคับประคองความพากเพียร ก็จะยิ่งมีมาก "**สุข**" หรือ ความอิ่มเอมเปรมใจในมัน ก็จะเหลือหลาย จนเป็นการเสพย์ เป็นการมัวเมา อันเรียกได้ในทางภาษาบาลีอย่างแท้ว่า "**มัชชปมาทัฏฐานา**" เลยทีเดียว คือ "**เมามาย" (มัชช) จนกลายเป็นฐาน หรือ เป็นจิตตั้งมั่นลงสู่ความประมาทแท้** "ประมาท" คือ กล้าทำในสิ่งนั้นอยู่อย่างอวดดี จะไม่ระวัง ไม่หยุด ไม่ระงับ ไม่ลดราวาศอกในสิ่งในส่วนที่ควรระงับ จะคงมืดมัวเมา

315

ตั้งหน้าตั้งตา ดันทุรัง ทำอย่างนั้นอยู่นั่นเอง **อุปกิเลสขั้น "อธิโมกข์" ของ "ทางผิด" (มิจฉาทิฏฐิ)** นี้ จึงยิ่งมีฤทธิ์ฉุดคนได้อย่างมากมาย โดยนัยะนี้ *ทั้งๆ ที่เป็น "อธิโมกข์" แบบที่เขาโมเมเอาไปเรียกเดรัจฉานวิชชาของเขาผู้หลงทางแท้ ๆ แต่คิดว่า เป็นวิชชาที่เป็นไปเพื่อ "ความหลุดพ้น" (โมกข์) ซึ่งที่จริง มันไม่ได้พาให้หลุดพ้นได้เลย แต่เขาก็พยายามยัดเยียดเรียกกัน อธิบายกันไว้ ในตำราของ "ฌานโลกีย์" เหมือนกันว่า* **"อธิโมกข์"**

และแม้จะ**เป็น "อธิโมกข์" แท้ในทางถูกตรง** คือ **เป็นความรู้ใหม่ที่เกิดสูงขึ้นพาไปสู่นิพพานแท้** ก็ตาม กล่าวคือ ความรู้ที่สำรอกกิเลส–ตัณหา–อุปาทานจากจิตได้ยิ่งขึ้น รู้กาย–เวทนา–จิต–ธรรม ที่ละเอียดสุขุมลึกซ้อนเป็นปริวัฏฏ์ ๒ ปริวัฏฏ์ ๓ เพิ่มขึ้น ๆ รู้ "สมุทัยอริยสัจ" ได้สูงขึ้น รู้ "ทุกข์" แท้ละเอียดยิ่งขึ้น และวางจิตได้ลึกยิ่งขึ้น มันก็ยิ่ง**สุข**ยิ่ง เบายิ่ง ๆ ขึ้นแท้ ๆ เท่านั้นเอง แล้วมันก็จะชวนให้หลงว่า จบ หลงหยุดอยู่เท่านี้ ได้อีก ดังนั้นจะหลงมัวเมาเสพย์ "สุข" อยู่แค่ภูมิที่ได้ ความรู้ที่ได้ เท่านี้ หาควรไม่ จะต้องพากเพียรตรวจ "จิต" อีก ตรวจอาสวะของเราให้ถ้วนทั่ว แล้วจะต้องหา "มรรค" เพื่อผลที่จะสูงขึ้นๆ เพิ่มขึ้นๆ อีก จะยึดเกาะ แช่นิ่ง หยุดชะงัก เป็นยึดมั่นถือมั่นไม่ได้เลย **แต่เราก็ "รู้ชัดเห็นแจ้งเป็นจริง" ว่า เราได้ "โมกข์" ความหลุดพ้นเพิ่มขึ้นแล้วอยู่ดี**

และเมื่อเพิ่มภูมิโดยพากเพียรยิ่งขึ้น เมื่อถูกต้องตรงทางแล้วจริง มันก็จะเกิด **"ญาณ"** เกิดเป็น**ปัญญาอันลึกซึ้งพิเศษสูงขึ้นไปอีกได้** "ความรู้แจ้งเห็นจริง" อันยิ่งเห็น ยิ่งรู้ ยิ่งมั่น ยิ่งแม่น ยิ่งแน่วแน่น ยิ่งยืนยัน อันจะกล่าวจะชี้ให้ใครดูใครรู้ตามนั้นมันแสนจะชี้ได้ยากยิ่งขึ้น (อนิทัสสนะ) มันซาบซึ้งอยู่ในๆ จิตเรานั่นเอง

แล้วจะทำให้ "ผู้รู้แจ้งเห็นจริง" ถึง "วิมุติ" ที่ยิ่ง ๆ ขึ้นนี้ เกิด **"อุฏฐาน"** ขึ้นอย่างแท้ คือ ยิ่งจะเป็นผู้ตั้งความเพียร เป็นผู้พยายามยิ่ง ๆ ขึ้นในการกอปรก่อสิ่งที่มีคุณค่า มันจะเป็น "ผู้ขยัน" ขึ้นมาจริง (พิสูจน์พุทธภาษิตที่ว่า "ธรรมใด วินัยใด เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน ธรรมนั้น วินัยนั้น ไม่ใช่ของเราตถาคต" กันจริงๆ)

316

มันเกิด "อุฏฐานสัมปทา" **เป็นทิฏฐธัมมิกกัตถประโยชน์**อยู่ในโลกขึ้นได้จริงๆ จะ**เป็นคนมีประโยชน์ต่อผู้อื่นยิ่งๆขึ้น** มันทำให้คนเป็นผู้ประเสริฐ ดังนี้ ต่างหาก ไม่ใช่ยิ่งปฏิบัติธรรม ยิ่งบรรลุสูง ก็ยิ่งเฉย ยิ่งนิ่ง ยิ่งเฉื่อยเนือย ขี้เกียจ ไร้แรงงาน ยิ่งไม่รู้โลก ไม่เข้าใจสังคม ฯลฯ นั้น ยิ่งเป็น "มิจฉาผล" หรือ "มิจฉาวิมุติ" แน่ๆ นั่น ไม่ใช่ของ "พุทธ" แล้ว ! เพราะ "วิมุติ" หรือ นิพพาน ของพุทธนั้น ไม่ใช่ทำให้คนเสื่อม ทำให้คนยิ่งไร้ค่า ด้อยพัฒนา ไม่ทำประโยชน์อะไร ! กลายเป็นเรื่องต่ำ เรื่องทราม เสียหาย ดั่งที่ถูกตู่ ถูกพาลพาเข้าใจผิดอยู่มากหลายกันนั้น ไม่หรอก ! มันจะยิ่งหมดความขี้เกียจไปต่างหาก **มันล้มล้าง "ความหยุดอยู่เฉย" ยิ่งๆ แต่จะยิ่งมี "อุเบกขา" ยิ่งๆขึ้น** หว่า "อุเบกขา" ที่ว่านี้ จะไม่ใช่ ความหยุดอยู่เฉย – นิ่งๆ – ว่างๆ – ไม่มีการงาน – ไม่ขวนขวาย – ไม่เอาถ่านอะไร ฯลฯ อย่างที่เป็น "อกุศล" ทั้งปวง ตามที่เป็น "อุเบกขา" เบี้ยวๆ "อุเบกขามิจฉาทิฏฐิ" หรือ "อุเบกขา" เถนตรงพาซื่อ **อันไม่มี "ญาณ"** นั้น ไม่เลย !

คำว่า **"อุเบกขา" ที่เกิดในจิต อันเป็น "ความรู้ใหม่" เป็น "ญาณ" หรือ เป็น "อธิโมกขธรรม" ใหม่ ที่ยิ่งสูง ยิ่งประเสริฐขึ้นนี้** จะไม่ตื้นๆ เขินๆ ง่ายๆ ดั่งคำแปลกันตื้นๆ **ว่า เฉย ว่า ว่าง ชนิดไร้ "ญาณ"** นั้น ไม่ ! แต่หว่ามันเป็น "อุเบกขา" ที่ทนต่อ "สังขาร" ต่างๆ ได้จริงๆ เป็น "อุเบกขา" ที่อยู่เหนือ "สังขาร" เป็น "อุเบกขา" ที่รู้เท่าทัน "สังขาร" เป็น "อุเบกขา" ที่ "สังขาร" ทั้งหลายครอบงำไม่ได้ ที่ภาษาบาลีกล่าวว่า เป็นผู้ถึงซึ่ง "สังขารุปเปกขาญาณ" นั่นเอง **เป็นความมี "อุเบกขา" ที่ยิ่งสูงส่ง ยิ่งลึกซึ้ง** อันยากแก่การเดา อันยากแก่การคาดคะเนอยู่ เพราะเป็นสภาวะ "ผล" ที่ยิ่งกว่า **ความสงบสุขเย็นเรียบร้อยราบรื่น** ของ ปริวัฏฏ์ ๑ อันเรียกว่า **"ปัสสัทธิ"** และ สูงยิ่งกว่าสภาวะ "ผล" ที่เป็น**ความสงบสุขเย็นเรียบร้อยราบรื่น**ใน ปริวัฏฏ์ ๒ อันเรียกว่า **"สุข"** ขึ้นไปอีก

"อุเบกขา" ที่ว่านี้ จึงเป็น "ผล" แท้ของพุทธศาสนา อันเดาเล่นไม่ได้เลย จริง ๆ และยิ่งจะไปเข้าใจว่า เป็น "อุเบกขา"

317

ชนิดตื้นๆ เขินๆ ของปุถุชนธรรมดาคิดเห็น หรือ แม้เป็น "อุเบกขา" ในฌานหลับตากดข่มเชิงสมถะของแบบฤาษี เดียรถีย์ ดังกล่าวผ่านมาแล้วนั้น ก็ขอให้พยายามทำความเข้าใจให้สำคัญเถิด

เพราะแม้จะเป็นสภาวะน้อยนิด ของสภาวะธรรมขั้น "ญาณ" นี้ เริ่มตั้งขึ้นได้ เป็น**ผล** อันได้พากเพียรบากบั่นมาได้จริงๆ ที่เรียกว่า "**อุฏฐานะ**" คือ จิตที่ตั้งลง สั่งสมลง ก่อเกิดฐานะแห่งนิพพาน (หรือ วิมุติ) ยิ่งๆขึ้น (อุ + ฐาน) เป็นผลของการบำรุง เป็นผลของการปฏิบัติแท้ มีทั้ง "ปัญญา" ที่รู้หน่ายรู้คลาย มีทั้ง "โมกข" หรือ "วิมุติ" ที่รวมลงเป็น "จิตแท้" จิตที่พ้นมลทิน เป็นความรู้แท้ๆ ที่จะยังไม่เคยรู้มาก่อนเลย เมื่อยังเป็นปุถุชน หรือ เป็นเสขบุคคลระดับก่อนเราจะแจ้ง "ผล" แห่งความว่าง รู้แจ้งสภาวะความวางเฉย อันเป็นสภาพของจิตที่หยุด จิตที่วาง จิตที่ไม่ยึดไว้แล้ว ปัญญาเกิดการรู้ในจิตของตนเองแท้ๆ สัมผัสพร้อมกับมีความเข้าใจเข้าร่วมด้วยอย่างจริง ซึ่งเป็น "**อุเบกขา**" ที่มี "**ญาณ**" มีปัญญา มีงานการขยันหมั่นเพียร มี "**อุฏฐาน**" อยู่จริง และมีความวาง ความเฉยต่อโลกียะ ต่อกิเลส ต่อสังขาร **อย่างแจ่มแจ้งสัมผัสอยู่กับสภาพ "อุเบกขา" ที่ชัดแท้** เห็นทั้งในผลสุข ผลดี ที่ "สุข" ที่ดี ยิ่งกว่า "**สุข**" **ของอธิโมกข์ขั้นก่อนๆ**เสียอีก เข้าใจใน "ผล" อันเยี่ยมยิ่งนี้ได้อย่างถ่องแท้จริงๆ

แต่นั่นแหละ หากเกิด "อุเบกขาธรรม" ในจิตของเราแล้ว เราก็ยังไม่รู้ไม่แจ้งเท่าทันใน "เจโตวิมุติ" นั้น แต่กลับมัวเมาเสพย์เป็นสุข หลงยึด "สภาวะ" นั้นๆอยู่ อย่างจะไม่พยายามพราก ไม่จาก หลงหวงแหนยึดมั่นแน่น หากจิตเราจะต้องกระทบสัมผัสบ้าง ซึ่งก็พอทนได้ พออนุโลม–ปฏิโลมกับเขาได้ ก็จะไม่ยอมลดราวาศอกเอาเลย จะขอยึดมั่นใน "อุเบกขาจิต" ตามอารมณ์ยึดของตนท่าเดียว เช่นนี้คือ "**อุปกิเลส**" และ**จะเป็น "อุปกิเลส" ในระดับยิ่งร้ายแรงกว่า "ปัสสัทธิ" เสียอีก** เพราะถ้าได้หยุด ถ้าได้นิ่ง ถ้าได้เฉย หรือ ถ้าได้หลง ถ้าได้ติดยึดกันละก็ ขั้นนี้มันก็จะมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพแรง

318

และแข็งกร้าวกว่าระดับต้นๆเสียอีก ซึ่งจะมีทั้งฤทธิ์ มีทั้งรส ทั้งฤทธิ์ชวนยึดชวนถือร้าย และ ทั้งรสสุขรสเสพย์แรงยิ่งกว่า ที่ติด "**ปัสสัทธิ**" ทีเดียว เนื่องจากสภาวะของ "อุเบกขา" นี้ มัน "สุขุม–ประณีต" ยิ่งกว่าในรอบ "**โอภาส–ปีติ–ปัสสัทธิ**" และมันยิ่งกว่า "**อธิโมกข์–ปัคคหะ–สุข**" จริงๆ เอาด้วย เพราะมันเป็นสภาพธรรมที่สงบรำงับ สูงยิ่งกว่ารอบแรกและรอบกลาง มันเป็น "ผล" ขั้นปลายจริงๆ เป็นขั้น "**ญาณ–อุฏฐาน–อุเบกขา**" ซึ่งเป็นไตรลักษณ์รอบปริวัฏฏ์ ๓ ของ **อุปกิเลส** ทีเดียว มันจึงมีฤทธิ์ชวนให้ติดชวนให้หลงเก่งยิ่งกว่า ได้แน่ๆ ถ้าผู้ใดไม่รู้เท่ารู้ทันมันจริงๆ

แต่ถ้าเข้าใจด้วย อธิปัญญา รู้ "ผล" ของมันว่า **ดี – สุข** *(ซึ่งสุขยิ่งกว่าเสพย์กาม เสพย์โลกธรรม แม้โลกอบายเสียอีก)* ทว่าเราก็ไม่หลง ไม่ติด ไม่เสพย์ วางมันได้ ไม่ยึดมั่น และทำให้ตนเมื่อไหร่ก็ได้ตามต้องการทุกขณะ (สมุจเฉท) **สภาพดั่งกล่าวนี้แหละ ยอดแห่งการ "พ้นทุกข์" หรือยอดแห่งสุขล่ะ!** ซึ่งจะเห็นว่า เป็นสภาพ "ย้อนแย้ง" ชอบกลอยู่ **ยิ่งไม่ยึดเสพย์ ยิ่งสุข!!** นักปฏิบัติทั้งหลาย พึงทำความเข้าใจ ให้สำคัญให้ยิ่งๆเถิด และที่เรียก "สุข" อยู่ ก็เพราะ*ไม่มีคำ ไม่มีภาษา* จะเอามาเทียบเคียง เรียกให้คนโลกๆ ผู้ไม่ได้พบสภาวะนี้ รู้ได้ ว่า ถ้าได้รับผลนี้แล้ว ผู้นั้นจะเป็นอย่างไร ก็ขอยืมคำว่า "สุข" โดยกำกับให้ยิ่ง ให้สูงขึ้นไปว่า "วูปสม สุข" บ้าง "ปรม สุข" บ้าง มาใช้เรียกแทนๆ ไปเช่นนั้นเอง โดยแท้จริง มันปลอดโปร่งแจ่มใส มันเฉยๆ มันว่างจากสุขจากทุกข์ด้วยซ้ำไป เพราะในขณะผู้ที่ทำได้ ดังกล่าวแล้วนั้น "สุข" มันก็รู้ "ทุกข์" มันก็รู้ มันเป็น "ผู้รู้" ยอดเยี่ยมอยู่ ไม่ยึดทั้งสุข ไม่เดือดร้อนทั้งทุกข์ "สุข" ก็รู้ว่า เป็น "โลกิยะ" ซึ่งเป็น "สมมุติสัจจะ" ที่คนติดนักติดหนาในโลก "ทุกข์" ก็รู้ว่า เป็น "อริยสัจ" ที่เกิดมาแต่เหตุ ถ้ามันทนไม่ไหว ทนได้ยากเกินขอบเขตจะทนแล้ว เราก็ดับเหตุมันเสีย มันก็พ้นทุกข์นี้ไป แต่ถ้าเรายังทนได้สบาย ไม่เดือดร้อน หากจะให้ทุกข์นั้นเกิดอยู่ **เป็น "วิสังขาร" เป็น "อิทธาภิสังขาร"** เกื้อกูลโลก เกื้อกูลตนอันควรได้อยู่ ก็ปล่อยมันเกิดต่อไป ก็เป็นประโยชน์โลก ประโยชน์ตน

319

ฉะนี้เอง ความเจริญยิ่งๆ ก็เพิ่มทวี ไม่มีวันที่ถดถอยในผู้นั้น ผู้รู้จริงรู้แท้ **รู้ทุกข์อริยสัจ และไม่ติดสุขได้อย่างจริงแท้แน่นอน** ก็จะเป็นผู้อยู่ในสภาพเห็นทุกอย่างตามความเป็นจริง จะวางเสียอย่างสนิทสนิทรอบก็ทำได้ และมันก็เป็นสภาพอีกสภาพหนึ่งที่ไม่มีภาษาเรียก มัน**ยิ่งกว่า " สุข "** เสียอีก(บรม สุข)

" อุเบกขา " ที่ประกอบด้วยปัญญาแท้ (ญาณ) นี่แหละ คือ เบื้องบาท หรือ บาทฐานของ " **อารมณ์นิพพาน** " ผู้ได้แล้วจริง ก็จะเริ่มรู้จักนิพพาน เริ่มได้ " ตทังคนิพพาน " กันแล้ว หรือ แม้ข่มไว้ ผืนไว้จนจิตเฉยลงได้ ก็ยังเรียกว่า ได้ลิ้ม " วิกขัมภนนิพพาน " ได้ด้วย แต่ต้องมีปัญญารู้ประกอบว่า **เราเป็นผู้ทำ " ความเฉย " นั้น มิใช่มันเฉยเอง หรือ เฉยเด๋อ ๆ** สำหรับผู้ที่ยังฝึกอยู่ ยังไม่เป็นผู้บรรลุในเรื่องนั้น ๆ ส่วนผู้บรรลุแล้ว " สมุจเฉท " ในเรื่องนั้นได้แล้ว ก็จะเฉยเองได้ทันทีทุกที ที่สัมผัส และ มีปัญญารู้ประกอบพร้อมเสมอด้วยอารมณ์ไม่ยึดมั่นถือมั่นจริง ๆ เพราะเข้าใจการเกิดขึ้น–ตั้งอยู่–ดับไป เป็นของจริง เป็นเรื่องแน่แท้ และย่อมมีปัญญาญาณเข้าใจรอบใน " อัตตา " และ " อนัตตา " จะยึดเรื่องนั้น ปัจจัยนั้น มา " วิสังขาร " มาร่วมคิด ร่วมกระทำด้วย ก็มีความรู้ใน " มัชฌิมา " ใน " สัมมา " คือ ความเหมาะ ความควร ความพอดี อย่างแท้จริง และย่อมทำด้วยความเป็นกลางปานกลาง

ทุกเรื่องทุกคราวที่เราบรรลุ มันก็จะเป็น " ผล " ของเราทั้งนั้น แต่เราจะหลงติดอยู่เท่าที่ได้นั้นๆ ยึดมั่นอยู่ในภูมิแค่นั้นๆ ยังไม่ได้อีก ต้องดับ " ปีติ " ต้องไม่หลงเสพย์ความสงบรำงับของจิต (ปัสสัทธิ) เพียงเท่านี้ ต้องเพิ่มความหลุดพ้น (อธิโมกข์) ต้องประคับประคองพากเพียรใหม่อีก (ปัคคหะ) ต้องไม่หลงใน " สุข " เพียงเท่านี้ ต้องทำจนเกิดวิมุติใหม่ กระทั่งเกิด " ญาณ " อันเป็น " วิมุติญาณทัสสนะ " อันใหม่เพิ่มขึ้น ๆ ให้ผลเกิดเพราะความบากบั่น การบำรุง การปฏิบัติ เริ่มตั้งขึ้น เริ่มประชุมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไป (อุฏฐาน) จนมี " อุเบกขา " อันกล้าแกร่งและละเอียดสุขุมสูงส่งยิ่ง ๆ ขึ้นเรื่อย ๆ ไป ไม่ต้องกลัวว่า เราจะทำ " อุเบกขา " ได้เก่งได้ช่ำชอง (มี " วสี " แคล่วคล่อง) เกินไปหรอก ! ขอให้มันได้ยิ่ง ๆ เทอญ **แต่ต้องเข้าใจ " อุเบกขา " ให้ถูกต้องลึกซึ้งชัดแท้ดี ๆ**

320

เป็น "มรรค" เป็น "ผล" แห่งพุทธศาสนา อันแท้จริง ให้ได้ก็แล้วกัน

เราทำ "อุเบกขา" ได้ที่ใด นั่นคือ เรารู้จบรู้หยุด และเรามีความจบความหยุดในที่นั้น ขณะนั้น เป็น "ผล" อันดียิ่ง ผู้ได้แล้ว มีแล้ว คือ ความเป็น "อริยะ" ของตน ผู้ได้ "ผล" นี้มากเพียงพอจนช่วยตนได้เด็ดขาด แน่ใจว่า สูงสุดหมดเศษแห่งรูปจิต–อรูปจิต ที่ยังเป็น "ราคะ" ต่างๆ หมดความยึดจิตที่กลายเป็น "มานะ" และมีความละเอียด รู้จิตตนได้ แม้ "จิต" เราจะกระเพื่อมไหวพุ่งละเอียดออกมาจากความนิ่ง ความหยุด ความสงบ ความเฉยเงียบอยู่เท่าใดๆ น้อยนิดแค่ใด ก็รู้เท่ารู้ทันและสามารถมีสติคุ้มครอง ควบคุมจิตตนได้จริงๆ ไม่มีเศษเสี้ยวของ "อุปกิเลส" ทั้ง ๘ อย่างนั้น มาถ่วงดึง เหลืออยู่ได้จริง ก็เรียกว่า พ้นมลทิน พ้นอุปกิเลสถึงขั้นเกลี้ยง เป็นไม่เหลือแม้ "นิกันติ" อันเป็นชื่อภาษาเรียก "**อุปกิเลส**" **ข้อที่ ๑๐** คือ *ไม่มีเศษเสี้ยวของความไม่รู้ (อวิชชา) จนกลายเป็นความไม่สบาย (อาพาธ) แม้น้อย นั่นเอง* ผู้เป็นดังนี้ ก็คือ ผู้ได้รับผลจนเรียกว่า "อรหัตตผลจิต" สำหรับแต่ละประเภท แต่ละเรื่อง เมื่อ "อรหัตตผลจิต" มีมากประเภท มีมากเรื่องเข้า จนสูงสุด ก็เรียกคนผู้นั้นว่า "อรหันต์"

ผู้ใดประสงค์จะบรรลุ "นิโรธอริยสัจ" หรือ "นิพพาน" ตามแบบของพระสมณโคดม จึงไม่จำเป็นจะต้องไปเสียเวลามัวทดลองเล่นกับไฟ "กิเลส" และมัวไปทดลองไปคว้าเอา "อุปกิเลส" มาหัดเสพย์ให้เสียเวลาก่อนเป็นอันขาด จงเดินตามทาง**ศีล-สมาธิ-ปัญญา**โดยเร็ว เพราะ "ศีล" นั้น ฆ่า "กามตัณหา" เป็นเบื้องต้น และฆ่า "ภวตัณหา" ที่หยาบๆ ด้วย เรียนรู้ "กาม" ให้ชัด และเรียนรู้ "ภพ" หยาบๆ ไปก่อนตามลำดับ

ถ้าผู้ใดรู้ และ เข้าใจตามที่สาธยายมานี้ ก็จงรีบๆ ถอนตัวจากความยึดผิดๆ **แม้จะหลงความเลอเลิศ ความลึกซึ้งของเหตุผล หลงปริยัติ–ปรัชญา มัวสร้างอยู่แต่บัญญัติ อันก็ยังเป็นแค่โลกีย์** ก็มิใช่วิสัย มิใช่สภาวะลักษณะที่ "โพธิสัตว์" **จะหลงให้ใหญ่ ให้ยิ่ง** เป็นอันขาด จริงๆ จงจับประเด็นให้แน่ๆแน่วๆแม่นๆ ไปเป็น**แพศย์**เป็น**ศูทร**ไปแล้วโดย "ความเป็นอยู่" จริงๆ แต่เขาก็ยังอุตส่าห์เรียกคนผู้เป็นช่างไม้จริงๆ เป็นพ่อค้าจริงๆ นั้น ว่า เป็น "พรหม" กัน อยู่นั่นเอง